

Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden paikka ja osaaminen muuttuvilla työmarkkinoilla

Leena Viinamäki, YTT, yliopettaja, sosiaaliala, Lapin AMK

Soile Juujärvi, VTT, yliopettaja, TKI-toiminta, Laurea AMK

Sirppa Kinos, VTL, ma. yliopettaja, sosiaaliala, Turun AMK

Åsa Rosengren, YTL, yliopettaja, sosiaaliala, YH Arcada

Asiasanat: koulutusmarkkinat, sosionomi (ylempi AMK), työmarkkinat, osaaminen

Johdanto

Tämä artikkeli on ensimmäinen raportointi kesäkuussa 2018 neljässä ammattikorkeakoulussa¹ toteutetusta Webropol-kyselystä, jossa selvitettiin sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden sijoittumista työmarkkinoille, heidän arvioitaan sosiaalialalla tarvittavien kva­lifikaatioiden tärkeydestä sekä työllistymisvisioistaan 2010-luvun soten aikakaudella. Artik­keli on myös esimerkki sosiaalialan AMK-verkoston jäsenten verkostoitumiskva­lifikaatioista sekä on­ne­kkaista yhteensattumista.

Sosiaalialan AMK-verkosto antoi keväällä 2018 toimeksiannon tämän artikkelin kirjoittajille selvittää sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työmarkkinoille sijoittumista sekä ennakoida heidän sote-uudistuksen jälkeistä työmarkkinapaikkaansa. Samaan aikaan Suomen pohjoisimpien ammattikorkeakoulujen eli Lapin ja Oulun ammattikorkeakoulujen kolme ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavaa opiskelijaa olivat aloittamassa yhteisen opinnäytetyön tekemisen Oulun ja Lapin ammattikorkeakouluissa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työmarkkinapaikasta. Opiskelijoista *Suvi Siekkinen* ja *Liisa Ylevä* opiskelevat Lapin AMK:ssa sekä *Jenni Takkunen* Oulun AMK:ssa.

Samanaikaisten sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille lähetettävien kyselyiden eliminoimiseksi päätettiin laatia yhteinen, myös mobiililaitteella vastattavissa oleva Webropol-

¹ Kyselyn kohdeammattikorkeakoulut: Kemi-Tornion AMK (1.1.2014 alkaen Lapin AMK), Laurea AMK, Oulun AMK ja YH Arcada.

kysely, joka palvelisi sekä Sosiaalialan AMK-verkoston toimeksiantoselvityksen tavoitteita että ylempään AMK-tutkintoon liittyvän opinnäytetyön tekemistä. Kyselyn kysymykset laadittiin yhteistyössä opiskelijaryhmän ja sosiaalialan AMK-verkoston selvitystä tekevien yliopettajien kanssa. Kyselyn kysymykset ovat yhteisiä ja niitä voivat käyttää raporteissaan sekä opinnäytetyötä tekevät opiskelijat että sosiaalialan AMK-verkoston toimeksiannosta selvitystä tekevät yliopettajat. Kyselyä kommentoivat opinnäytetyön toteuttamisen näkökulmasta opinnäytetyöohjaajat Oulun ammattikorkeakoulusta yliopettajat *Liisa Kiviniemi* ja *Kari Virolainen* sekä Lapin ammattikorkeakoulusta yliopettajat *Rauno Pietiläinen* ja *Leena Viinamäki* jälkimmäisen ollessa myös tämän artikkelin yksi kirjoittaja. Kyselyssä on yhteensä 20 kysymystä, joista osa on avokysymyksiä pääosan ollessa vastausvaihtoehdollisia kysymyksiä. Kyselyn teknisestä toteuttamisesta vastasivat ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavat opiskelijat. Sosiaalialan AMK-verkoston toimeksiantoselvityksen tulokset raportoidaan tässä artikkelissa toimeksiannon saaneiden yliopettajien toimesta.

Kirjallisuuskatsaus sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneista

Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden sijoittumisesta työelämään löytyy tutkimustietoa koko sen lyhyen historian ajalta. *Kvalifikaatiot murroksessa?* -tutkimuksessa Viinamäki ja Ilmasti (2007) totesivat, että työmarkkinoilla ei vielä uutta tutkintoa tunnetta ja näin ollen kysyntä tuolloin oli myös vähäistä. Vuorensyrjä ym. totesivat vuonna 2006 Sosiaalialan osaamis-, työvoima- ja koulutustarpeiden ennakoitihankkeessa, että sosiaalialalla lähihoitajilla, sosionomeilla (AMK) ja sosiaalityöntekijöillä oli työelämässä omat tehtävä- ja osaamisalueensa. Sen sijaan sosionomi (ylempi AMK) asema ja osaaminen olivat vasta kehittymässä. Saman suuntaisia tuloksia saivat tutkimuksessaan myös Ojala ja Ahola (2009).

Gallin ja Aholan (2010) mukaan sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoa suorittavat luottivat tutkinnon tuovan nostetta uralle. Noin puolella työtehtävät tai työpaikka myös muuttui tutkinnon suorittamisen jälkeen. Viinamäki ja Pohjola (2009) puolestaan havaitsivat, että suurin osa valmistuneista toimi julkisella sektorilla, ja osa sijoittui esimies- tai kehittämistehtäviin. Useiden tutkimusten mukaan sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto on ammatilliselta profiililtaan epäselvä ja vähemmän arvostettu kuin yliopistossa suoritettu sosiaalityön maisteritutkinto (ks. esim. Viinamäki & Rantanen 2009; Rantanen ym. 2009; Viinamäki 2010a; Saari & Viinamäki 2012; Ojala & Isopahkala-Bouret 2015; Isopahkala-Bouret 2015; Kinos & Rousu 2016).

Ammattijärjestö Talentian selvityksessä *Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden urakehitys* (Linnanvirta 2014) saatiin kohdennettua tietoa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työtilanteista. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon myötä vastaavana ohjaajana toimiminen yleistyi. Tutkinnon suorittaneista 14 prosentilla ammattinimike oli sosiaalityöntekijä. Noin 30 % toimi esimiestehtävissä. Työttömänä oli ylempään tutkinnon suorittamisen jälkeen ollut 15 %. Palkkaus vaihteli noin 2200 euron kuukausipalkasta 4200 euroon. Kuitenkin edelleen puolet vastanneista oli sitä mieltä, että voisi toimia nykyisessä tehtävässään myös ilman ylempää AMK-tutkintoa.

Talentia on useina vuosina selvittänyt jäsenkuntansa työllistymistä urapolkuelvityksissä, mutta usein sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden vastaajien määrä on jäänyt pieneksi. Vuonna 2015 toteutetussa urapolkuelvityksessä 60 % vastanneista arvioi, etteivät työtehtävät olleet muuttuneet tutkinnon suorittamisen jälkeen (Landgren & Pesonen 2015). Vuonna 2017 toteutetun vastaavan selvityksen mukaan sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden keskipalkka oli 2766 euroa kuukaudessa. Heistä 52 % teki mielestään työtä, jonka vaatimustaso oli liian alhainen koulutukseen nähden (Landgren & Pesonen 2017). Myös Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun koordinoiman ja sosiaalialan AMK -verkoston kanssa yhdessä toteuttaman sekä opetusministeriön rahoittaman *Sosiaalialan AMK -osaaminen alan työkentällä* -verkostohankkeen (2007–2010) julkaisuissa on pohdittu ja etsitty sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden koulutus- ja työmarkkinapaikkaa sosiaalialan ylempänä korkeakoulututkintona (Viinamäki (toim.) 2008a; 2009; 2010a; 2010b).

Viinamäki ja Pohjola (2016a) havaitsivat selkeitä maantieteellisiä eroja sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työllistymisessä. Pohjois-Suomessa työllistymismahdollisuudet olivat vähäisemmät Etelä-Suomeen verrattuna. Tutkinto kuitenkin lisäsi työllistymismahdollisuuksia. Tutkinnon suorittaneita sijoittui niin kunnallisiin sosiaalipalveluihin kuin nuorisotyöhön, TE-keskuksiin, Kelaan kuin kolmannelle sektorillekin sekä vähäisessä määrin myös yksityisiin yrityksiin.

Ojala totesi väitöskirjassaan (2017) eri alojen ylempään ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla erityisesti johtamis- ja kehittämisosaamisen kehittyneen. Muita enemmän sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet arvioivat yleisten valmiuksiensa kasvaneen, joskin he myös muita useammin arvioivat yliopistosta valmistuneiden kilpailukyvyyn olevan huomattavasti parempi työmarkkinoilla. Kuitenkin sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneista huomattava osa

arvioi, ettei ylemmällä ammattikorkeakoulututkinnolla ole edelleenkaan selkeää paikkaa työmarkkinoilla, toisin kuin sosiaalityöntekijöillä ja sosionomeilla (AMK).

Valtari ja Vartiainen (2015) kartoittivat sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden osaamista ja osaamistarpeita. He arvioivat vahvimaksi asiantuntijaosaamisen. Kehittämistarpeita he arvioivat olevan tutkimuksellisessa kehittämisosaamisessa sekä johtamisosaamisessa. Tulevaisuudessa painottuisivat heidän arvionsa mukaan johtamis-, kehittämis-, lainsäädäntö-, verkosto- ja vuorovaikutusosaamisen merkitys. Myös mielenterveystyön, palvelujärjestelmä- sekä dokumentointiosaamisen tarpeen arvioitiin kasvavan.

Optimoitu sote-ammattilaisten koulutus- ja osaamisuudistus -tutkimushankkeessa tutkittiin sote-alan osaamistarpeita (Kangasniemi ym. 2018). Osaamisen kehittymistä tarvittiin niin asiakastyön taitoihin kuin palvelujärjestelmä- ja lainsäädäntöosaamiseen sekä taloudelliseen osaamiseen. Osaamistarpeita nousi esille myös työyhteisötaidoissa ja digitalisaatiossa, samoin ympäristöosaamisessa, ennakointiosaamisessa ja arviointiosaamisessa. Tutkijaryhmä korostaa asiakastyön osaamisen uudelleen määrittelyä ja tulkintaa sekä sote-alan generisen osaamisen merkitystä.

Vuonna 2016 voimaan tullut laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) on vahvistanut sosionomien asemaa työmarkkinoilla. Sen mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa sosionomin ammattia laillistetuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut sosiaalialalle soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon Suomessa. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto ei Valviran tulkinnan mukaan tuota sosiaalialan laillistetun ammattihenkilön kelpoisuutta, vaan sen tuottavat ainoastaan sosionomi (AMK)-, geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) -tutkinnot (Sosiaalihuollon ammattioikeudet 2017). Laki kuitenkin mahdollistaa työnantajille määrittellä työtehtävien osaamis- ja tutkintovaatimuksia joustavammin. Onkin kiinnostavaa tarkastella sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden paikkaa työmarkkinoilla muuttuneessa tilanteessa.

Tutkimusammattikorkeakoulujen ja kyselyyn vastanneiden profiili

Myös mobiilisti vastattavissa oleva Webropol-kysely lähetettiin kesäkuussa 2018 YH Arcadasta, Kemi-Tornion AMK:sta (1.1.2014 alkaen Lapin AMK), Laurea AMK:sta ja Oulun

AMK:sta sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille sekä yksi muistutus kyselyyn vastaamatta jättäneille ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden toimesta.

Kyselyn kokonaisvastausprosentiksi muodostui 41 % (N=529, n=215). Analyysissä vertailimme sekä alueittain että ammattikorkeakouluittain sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työmarkkinoilla toimimista.

Taulukossa 1 kuvataan kyselyyn vastanneiden jakauma ammattikorkeakouluittain. Eniten vastauksia saatiin Laurea-ammattikorkeakoulusta (53 % vastaajista). Etelä-Suomen ammattikorkeakoulujen vastaajat muodostivat 62 % vastaajista. Ammattikorkeakouluja vertailtaessa korkein vastausprosentti oli Oulun ammattikorkeakoulussa.

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisammattikorkeakoulu, n (%).

Etelä-Suomi						Pohjois-Suomi						
Kokonaisvastausprosentti												
YH Arcada			Laurea AMK			Lapin AMK			Oulun AMK			Yhteensä
19 (9 %)			115 (53 %)			32 (15 %)			49 (23 %)			215 (100 %)
Ammattikorkeakoulukohtainen vastausprosentti												
N	n	%	N	n	%	N	n	%	N	n	%	
37	19	51,3	324	115	35,5	89	32	35,9	84	49	58,3	

Selvityksessä mukana olevien ammattikorkeakoulujen maantieteellinen sijainti realisoituu potentiaalisten opiskelumahdollisuuksien lisäksi erilaisina työssäkäyntialueina ja työllistymismahdollisuuksina sekä pendelöinti-intensiteettinä. YH Arcada edustaa ruotsinkielistä sosiaalialan ammattikorkeakoulutusta, Laurea AMK on toimintavolyymiltaan keskeinen AMK-toimija pääkaupunkiseudulla, Oulun ja Lapin AMK:t edustavat pohjoisinta sosiaalialan ammattikorkeakoulutusta. Kaupunki–maaseutu -alueluokituksen mukaan tarkasteltuna YH Arcadan ja Laurea AMK:n toiminta-alueella luonnehtii kaupunkimaisuus ja kaupungin läheinen maaseutu sekä niiden toiminta-alueille paikantuva, Tilastokeskuksen kriteerit täyttävä tiheä työssäkäyntialueverkosto. Sen sijaan Oulun ja Lapin AMK:n toiminta-alueella luonnehtii pääasiassa harvaanasuttu maaseutu sekä harvalukuinen työssäkäyntiverkosto. (Ks. tark. Kartta 1).

Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden ammatillisen osaamisen profiili ja siten myös työllistymismahdollisuudet määrittyvät koulutuksen painopisteen mukaan (Taulukot 2–

3). Kyselyyn vastanneista 42 % oli suorittanut sosiaalialalle suuntaavan ohjelman ja 50 % sosiaali- ja terveysalan yhteisen koulutusohjelman. Laureasta valmistuneista 9 % oli suorittanut sosiaali- ja rikosseuraamusalan yhteisen koulutusohjelman. Seitsemän vastaajaa oli opiskellut terveysalalle suuntaavassa tai muussa koulutusohjelmassa. Pelkästään sosiaalialalle suuntaavaa ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutustarjontaa on ollut ja on edelleenkin terveysalaa vähemmän (Viinamäki & Pohjola 2016a, 47–53; Liitetaulukko 1).

Taulukko 2. Kyselyyn vastanneiden sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden koulutusohjelma, n (%)².

	Etelä-Suomi		Pohjois-Suomi		Yhteensä
	YH Arcada	Laurea AMK	Lapin AMK	Oulun AMK	
Sosiaalialle suuntaava koulutus	12 (63 %)	44 (38 %)	23 (72 %)	11 (22 %)	90 (42 %)
Sosiaali- ja terveysalan yhteinen koulutus	4 (21 %)	59 (51 %)	9 (28 %)	35 (71 %)	109 (50 %)
Terveysalalle suuntaava koulutus	3 (16 %)	1 (1 %)	-	-	4 (2 %)
Sosiaali- ja rikosseuraamusalan yhteinen koulutus	-	10 (9 %)	-	-	10 (5 %)
Jokin muu	-	1 (1 %)	-	3 (6 %)	3 (1 %)
Yhteensä	19 (100 %)	115 (100 %)	32 (100 %)	49 (99 %)	215 (100 %)

Vuodesta 2010 lähtien on **YH Arcadassa** ollut mahdollista suorittaa sosiaalialalle suuntaava sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto. Ruotsinkielinen koulutusohjelma suuntautuu sosiaaliseen muutostyöhön. Opiskelijat saavat syvälliset tiedot myöhäismodernin yhteiskunnan olosuhteista ja prosesseista, jotka vaikuttavat kansalaisten elinehtoihin ja osallisuuteen. Painopisteenä ovat toimintastrategiat ongelmien tunnistamiseksi sekä voimavarojen ja elinehtojen kehittämiseksi esimerkiksi tarjoamalla vaikuttamismahdollisuuksia sekä edistämällä ennaltaehkäisevää ja tukevaa muutostyötä. Sosiaalialan koulutus valmistaa johtajan tai asiantuntijan rooliin hyvinvointisektorilla. YH Arcadassa on myös ollut mahdollista suorittaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto terveyden edistämisen koulutusohjelmassa (vuodesta 2006 lähtien) ja kuntoutuksen koulutusohjelmassa (vuodesta 2010).

Laurea AMK:n toimintaympäristö on laaja Uusimaa. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta järjestetään Espoon ja Vantaan yksiköissä, joissa sosionomeille on tarjolla tällä hetkellä yksi sosiaalialan koulutusohjelma sekä neljä sosiaali- ja terveysalan yhteistä koulutusohjelmaa. Sosionomien (ylempi AMK) -koulutus käynnistyi kokeilukoulutusten jälkeen vuonna 2007. Nykyisissä koulutuksissa korostuu ammatillisen asiantuntijuuden syventäminen sekä sosiaalialan kehittäminen toimintaympäristön muutoksessa. Laurean koulutusten

2 Huom. Johtuen pyöristyksestä, sarakeprosentit eivät summaudu sataan.

erityispiirteensä on monialainen toteutus sekä mahdollisuus sisällyttää tutkintoon monialaisia johtamis- ja kehittämisopintoja, kuten palvelumuotoilua ja digitaalisten palvelujen kehittämistä.

Oulun AMK:ssa³ ylempään AMK -tutkintoon johtava koulutus on aloitettu vuonna 2002. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto on ollut mahdollista suorittaa sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen, sosiaalialan sekä kuntoutuksen koulutusohjelmissa. Oulun AMK:ssa tehdyn linjauksen mukaan Lapin yliopiston Posken Pohjois-Pohjanmaan yksikkö nykyisin vastaa maisteritason sosiaalialan koulutuksesta (sosiaalityöntekijä) Oulun AMK:n keskittyessä sosionomi (AMK) koulutuksen toteuttamiseen. Tavoitteena on tutkintorakenteiden selkiyttäminen sekä tiedekorkeakoulun ja ammattikorkeakoulun välinen hyvä ja tiivis yhteistyö ja selkeä työnjako. Ammattikorkeakoulun yhtenä strategisena tehtävänä on vastata Pohjois-Suomen ammattikorkeakoulutuksen monimuotoisuudesta. Oulun AMK:n yhtenä profiilivahvuutena on Oulun seudun ICT-osaaminen. (Elinvoimaa ja hyvinvointia pohjoiseen 2016.)

Kemi-Tornion/Lapin AMK:n toimintaympäristönä on Lappi. Kemi-Tornion/Lapin AMK:ssa on ollut ylempään ammattikorkeakoulututkinnon kokeiluvaiheesta vuodesta 2003 lähtien mahdollista suorittaa pelkästään sosiaalialalle suuntaava sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto, jonka toteutusprofiilina on ollut kansalais- ja aluelähtöinen kehittämisen teema (Viinamäki 2008b). Kansalais- ja aluelähtöisellä sosiaalialan käytäntöjen kehittämisellä tarkoitetaan toimijoiden ja osallisten äänen sekä kokemusasiantuntijuuden hyödyntämistä hyvinvointipalveluiden kehittämistyössä yli alue- ja sektorirajojen. Aihepiiri mahdollistaa opintojen suorittamisen ja suuntautumisen sosiaalialan eri sektoreille ja alueille. Terveystieteiden edistämisen koulutusohjelmassa on myös ollut ajoittain mahdollista suorittaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto Kemi-Tornion/Lapin AMK:ssa. Lapin AMK:n toimintaympäristöä luonnehtivat pitkät etäisyydet, väestön väheneminen ja ikääntyminen sekä toiminta-alueen pohjoisimmassa kunnissa asuva saamelaisväestö kulttuurisine erityispiirteineen (Viinamäki ym. 2017, 26–28). Lapin AMK:n profiilin ydinteemana on arktisissa olosuhteissa menestyminen ja olosuhteiden hyödyntäminen (Lapin AMK:n strategia n.d.)

3 Artikkelin kirjoittajaryhmä laatinut tähän artikkeliin Oulun AMK:n kuvauksen *Liisa Kiviniemen* ja *Kari Viro-laisen* ryhmälle lähettämästä Oulun AMK:n kuvauksesta.

Pendelöinti työllistymismahdollisuutena

Maantieteellisesti ammattikorkeakoulut sijaitsevat erilaisissa toimintaympäristöissä. Etelä- ja Pohjois-Suomen sosiaalialan työmarkkinat sekä työssäkäyntialueet poikkeavat toisistaan, mikä eriyttää pendelöinti-intensiteettiä eli palkkatyössäkäyntiä oman asuinkunnan ulkopuolella alueittain. Taulukosta 3 havaitaan, että kyselyyn vastanneista suhteellisesti suurin osa asui ja työskenteli samalla paikkakunnalla (60 %).

Taulukko 3. Kyselyyn vastanneiden asuinpaikkakunnan ja työssäkäyntipaikkakunnan samuus, n (%).

	Etelä-Suomi		Pohjois-Suomi		Yhteensä
	YH Arcada	Laurea AMK	Lapin AMK	Oulun AMK	
Asun ja työskentelen samalla paikkakunnalla	11 (58 %)	63 (55 %)	20 (63 %)	34 (69 %)	128 (60 %)
En asu ja työskentele samalla paikkakunnalla	8 (42 %)	50 (44 %)	11 (34 %)	15 (31 %)	84 (39 %)
Olen työtön	-	-	1 (3 %)	-	1 (0,5 %)
Olen työmarkkinoiden ulkopuolella	-	1 (1 %)	-	-	1 (0,5 %)
Yhteensä	19 (100 %)	114 (100 %)	32 (100 %)	49 (100 %)	214 (100 %)

Alueittain verrattuna pendelöinnin osalta etelä- ja pohjois-suomalaiset sosiaalialan työmarkkinat eriytyvät jossain määrin. Pohjois-Suomessa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet asuvat ja työskentelevät samalla paikkakunnalla suhteellisesti hieman useammin kuin heidän etelä-suomalaiset kollegansa. Etelä-Suomessa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet asuvat ja työskentelevät suhteellisesti useammin eri paikkakunnalla kuin pohjois-suomalaiset kollegat.

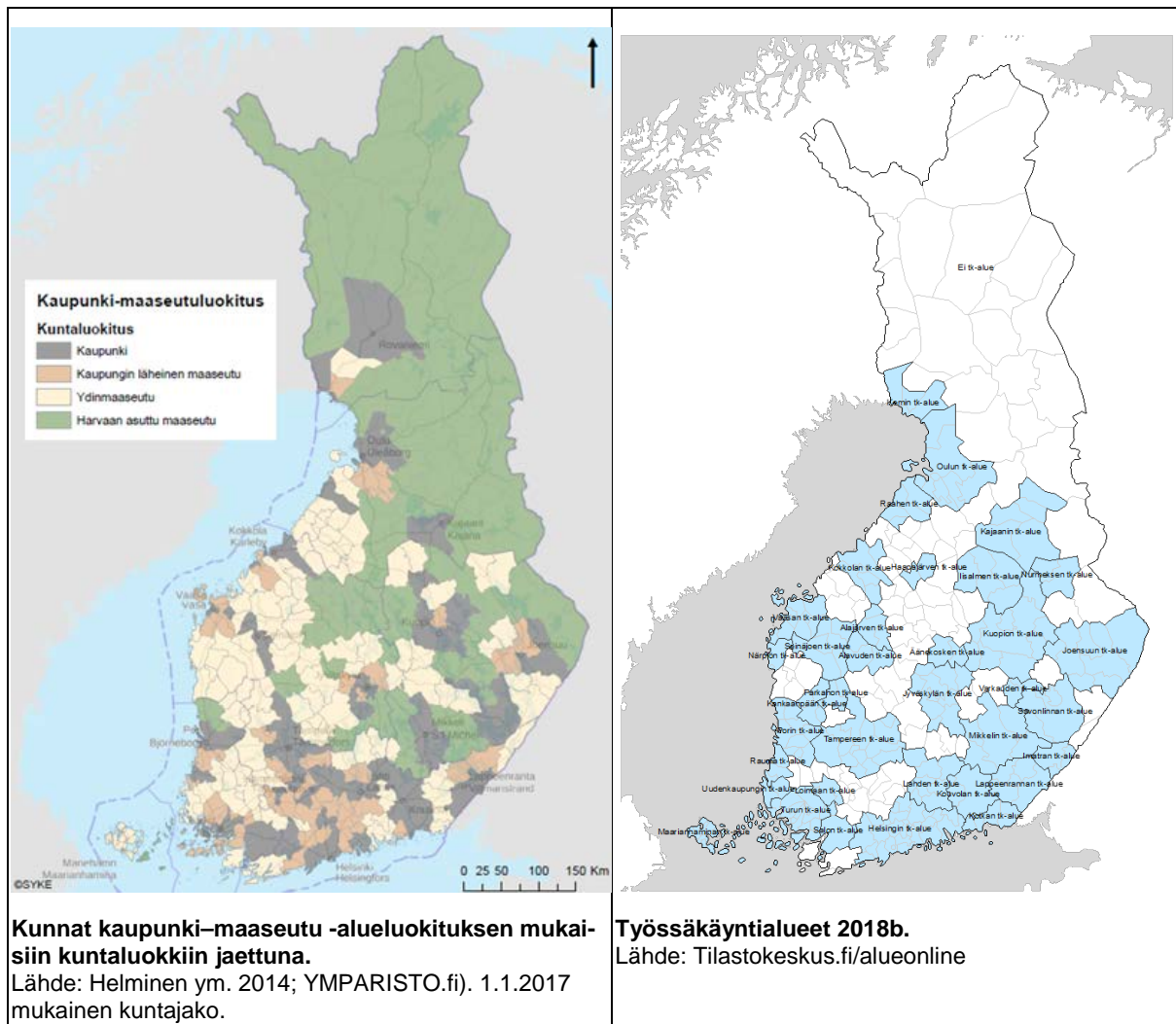
Pendelöijät ovat asuinkuntalaisiinsa verrattuna keskimäärin paremmin palkattuja, miehiä, perheellisiä (yhden lapsen vanhempia) ja 35–44 -vuotiaita. Pendelöijämiehillä on naiskollegojaan useammin nimissään henkilöauto (Huhta & Pyykkönen 2013). Pendelöinnille antaa omat reunaehdonsa asuinpaikkakunnan ja työpaikkakunnan väliset etäisyydet eli muodostuuko pendelöinti päivittäiseksi vai viikoittaiseksi. Työmatkojen keskipituus on 1,5 -kertaistunut vuodesta 1990 vuoteen 2015 tultaessa pääasiassa työssäkäyntialueiden laajentumiseen, kaupunkiseutujen välisten työmatkojen lisääntymiseen sekä työpaikkojen erikoistumiseen liittyvien tekijöiden vuoksi (Työmatkan pituus 2018). Viimeisen 25 vuoden aikana yhä suurempi osuus kaupunkiseutujen väestöstä ja työpaikoista on sijoittunut taajaman reunoille ns. autovyöhykkeelle, jossa henkilöauto on ainoa käytettävissä oleva kulkutapa useimmilla työmatkoilla työmatkojen keskipituuden kasvaessa 9 kilometristä lähes 13 kilometriin (Taajamat ovat tiivistyneet ...

2018). Työmatkat ovat pitempiä erikoisammattitaidon ja korkeamman tulotason ammateissa kuin vähäistä ammattitaitoa vaativissa ja pienipalkkaisissa ammateissa (Koistinen 2014, 131–137).

Väestön koulutustason nousun myötä palkkatyössäkäyvät etsivät koulutustaan vastaavaa työtä enenevässä määrin myös asuinkuntansa ulkopuolelta. Työmatkojen ennakoitaan pitenevän erityisesti maaseudulla asuvien palkkatyössä käyvien kansalaisten keskuudessa, koska pienissä maaseutukeskuksissa osa työikäisistä joutuu etsimään itselleen sopivaa työpaikkaa kaupunkiseuduilta, joissa palkkatyössäkäyntimahdollisuudet ovat maaseutualueita laajemmat. Katsaus yhdyskuntarakenteen kehitykseen Suomessa 1990–2016 -raportin (Rehunen ym. 2018) mukaan pisimmät työmatkat ovat keskimäärin kolmen suurimman kaupunkiseudun lähi- ja lieve- taajamissa ja haja-asutusalueella sekä maaseudun haja-asutusalueella ja pientaajamissa (Emt., 2018, 51–55.) Harvaanasutulla maaseudulla, jota luonnehtivat pitkät välimatkat, kuten Lapin sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien itäisimmillä alueilla ei juurikaan ole Tilastokeskuksen työssäkäyntialuemäärittelyn täyttäviä alueita^{4,5}. (Kartta 1)

⁴ **Työssäkäyntialueluokituksen kuvaus:** Tilastolliset työssäkäyntialueet on muodostettu työpaikkapendelöintitietojen perusteella. Niitä muodostettaessa ei oteta huomioon esim. demografisia, toiminnallisia tai aluetaloudellisia tekijöitä. Näin muodostunut työssä-käyntialuejako on luonteeltaan tilastollinen eikä sillä ole hallinnollisen aluejaon luonnetta. Luokitus perustuu 31.12.2015 työssäkäyntitilaston pendelöintitietoihin ja 1.1.2018 kuntajakoon. Määritelmä: Keskuskunta muodostuu, jos siihen pendelöi vähintään yksi kunta, eikä keskuskunnasta pendelöi yli 25 prosenttia sen koko työllisestä työvoimasta mihinkään muuhun kuntaan. Kunta kuuluu keskuskunnan työssäkäyntialueeseen jos sen työllisestä työvoimasta vähintään 10 prosenttia työllisestä työvoimasta pendelöi keskuskuntaan. Kunta ei kuitenkaan voi kuulua kuin yhteen työssäkäyntialueeseen. Jos siitä pendelöi kahteen kuntaan vähintään 10 prosenttia, se kuuluu silloin siihen työssäkäyntialueeseen, johon siitä pendelöidään enemmän. Kunta voi myös kuulua työssäkäyntialueeseen jonkin toisen kunnan kautta, jos siitä pendelöidään tuohon kuntaan vähintään 10 prosenttia, mutta tuo kunta ei muodosta omaa työssäkäyntialuetta vaan kuuluu jonkin toisen kunnan työssäkäyntialueeseen. 97 kuntaa ei kuulu mihinkään työssäkäyntialueeseen. **Lähde:** Tilastokeskus, Luokituksen kuvaus. Viitattu 30.8.2018 <http://www.stat.fi/meta/luokitukset/tyossakayntial/001-2018/kuvaus.html>.

⁵ **Työssäkäyntialueet 2018a:** Helsingin tk-alue; Lahden tk-alue; Kouvolan tk-alue; Kotkan tk-alue; Salon tk-alue; Turun tk-alue; Loimaan tk-alue; Rauma tk-alue; Porin tk-alue; Kankaanpään tk-alue; Parkanon tk-alue; Tampereen tk-alue; Lappeenrannan tk-alue; Mikkelin tk-alue; Savonlinnan tk-alue; Varkauden tk-alue; Kuopion tk-alue; Iisalmen tk-alue; Joensuun tk-alue; Nurmeksien tk-alue; Närpiön tk-alue; Vaasan tk-alue; Seinäjoen tk-alue; Alajärven tk-alue; Jyväskylän tk-alue; Äänekosken tk-alue; Kokkolan tk-alue; Raahen tk-alue; Oulun tk-alue; Kajaanin tk-alue; Kemin tk-alue; Maarianhaminan tk-alue; Imatran tk-alue; Alavuden tk-alue; Uudenkaupungin tk-alue; Haapajärven tk-alue; Ei tk-alue. **Lähde:** Tilastokeskus. Viitattu 30.8.2018 <https://www.stat.fi/meta/luokitukset/tyossakayntial/001-2018/index.html>.

Kartta 1. Työssäkäyntialueet suhteessa kaupunki-maaseutu -alueuokitukseen.

Työssäkäyntialueet, pendelöintimahdollisuudet sekä sosiaalialan henkilöstön työllisyystilanne eriytyvät sekä työtehtävittäin että alueittain yksilöllisten elämäntilanteiden lisäksi. Asuinpaikkakunnalla asumista tai sieltä palkkatyön perässä muualle muuttamista ohjaavat muuttopäätöstä miettivän kansalaisen kokonaiselämäntilanne sekä muuttopaikkakunnan vetovoimatekijät, kuten esimerkiksi muuttopaikkakunnan asuntotilanne ja -hintataso, hyvinvointipalvelutaso ja -palveluvalikoima, harrastusmahdollisuudet, etäisyydet kaupunkikeskuksiin (Viinamäki, Kilpiäinen & Ainonen 2015; Viinamäki 2017).

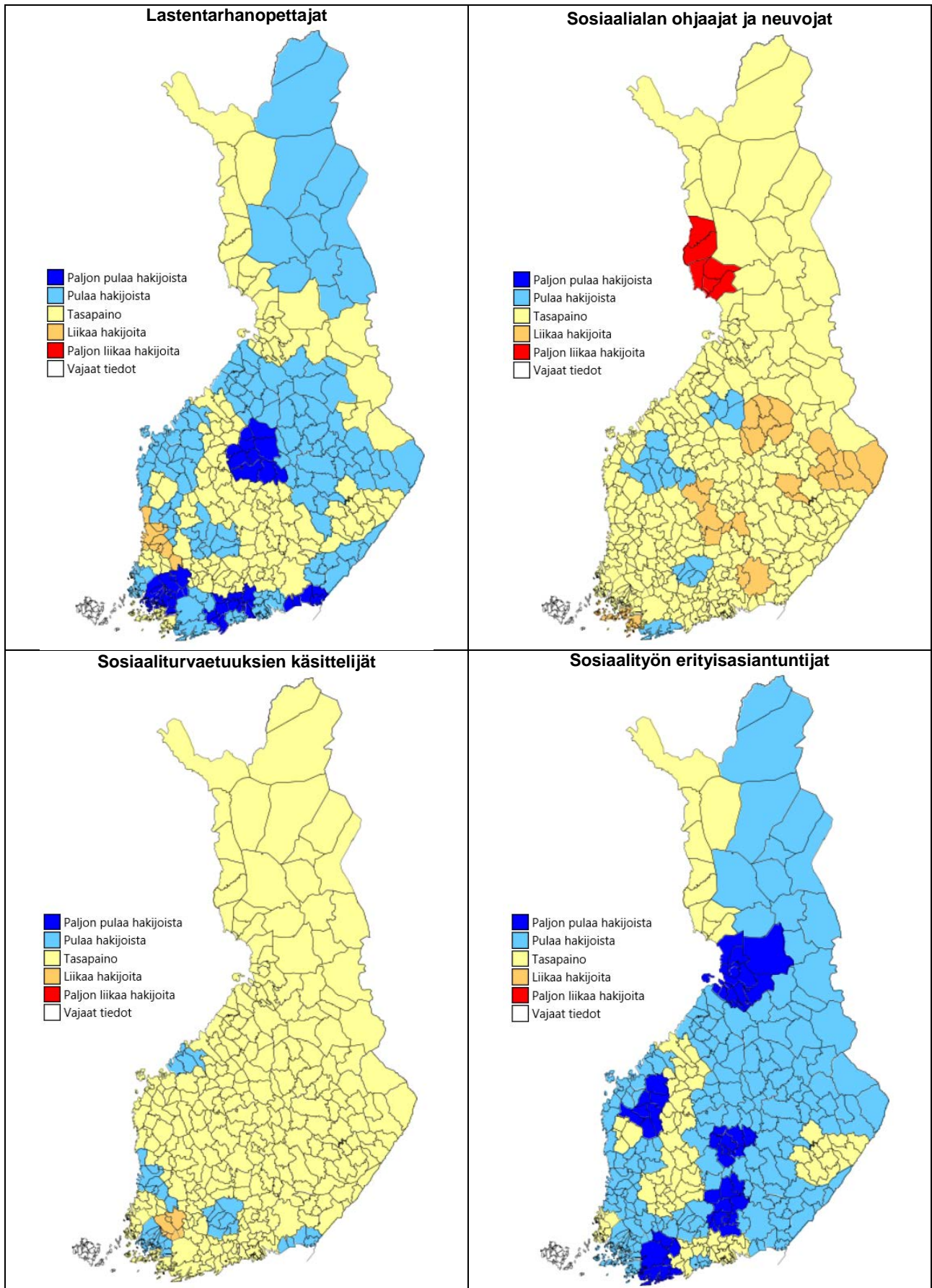
Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työllisyystilanne

Kartta 2 kuvaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon kannalta keskeisten ammattiryhmien tilannetta maaliskuussa 2018 ilmestyneen ammattibarometrin mukaan. Tarkastelussa ovat ISCO (International Standard Classification of Occupations) -ammattiluokituksen ammattiryhmistä

lastentarhanopettajat (*lastentarhanopettaja, erityislastentarhanopettaja, esiopetuksen opettaja, muu lastentarhanopettaja*); sosiaalialan ohjaajat ja neuvojat ym. (*askartelunohjaaja, kehitysvammaisten ohjaaja, sosiaalialan ohjaaja, nuoriso-ohjaaja, raittiussihteeri, muu sosiaalialan ohjaaja ja neuvoja*); sosiaaliturvaetuuksien käsittelijät (*korvauskäsittelijä, muu sosiaaliturva-asiantuntija*) sekä sosiaalityön erityisasiantuntijat (*johtava sosiaalityöntekijä, sosiaalityöntekijä, koulukuraattori, sosiaaliterapeutti, muu sosiaalialan erityisasiantuntija*). (Ammattibarometri 1/2018a; b⁶; ISCO 2010).

Ammattibarometri perustuu työ- ja elinkeinotoimistojen työnantajilta, työhakijoilta ja työnantajakäynneiltä keräämään dataan sekä muun muassa barometrien ja seurantajärjestelmien tietoihin. Se kertoo TE-toimistojen virkailijoiden arvion keskeisten ammattien kehitysnäkymistä ja työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainon kehityksestä puoleksi vuodeksi eteenpäin (Mikä on ammattibarometri n.d.).

⁶ **Lähde:** Ammattibarometri 1/2018b. Työ- ja elinkeinoministeriö. ISCO (International Standard Classification of Occupations) -ammattiluokituksen ammatti 5-numeron tarkkuudella kunnittain saatu Työ- ja elinkeinoministeriöstä Mika Tuomaalta. [mika.tuomaala\(at\)tem.fi](mailto:mika.tuomaala(at)tem.fi).

Kartta 2. Lastentarhanopettajien, sosiaalialan ohjaajien ja neuvojien ym., sosiaaliturvaetuksien käsittelijöiden sekä sosiaalityön erityisasiantuntijoiden kysynnän ja tarjonnan kohtaantotilanne kunnittain maaliskuussa 2018.

Lastentarhanopettajien, sosiaalialan ohjaajien ja neuvojien ym., sosiaaliturvaetuuksien käsittelijöiden sekä sosiaalityön erityisasiantuntijoiden kysynnän ja tarjonnan kohtaantotilanne vaihteli maaliskuussa 2018 ELY-alueittain ja kunnittain. Viimeisimmän ammattibarometrin perusteella sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kannalta keskeisimpien ammattiryhmien työllisyystilannetta voidaan pitää hyvänä. Ainoastaan paljon liikaa työvoiman tarjontaa oli maaliskuussa 2018 sosiaalialan ohjaajat ja neuvojat ym. ammattiryhmässä Meri-Lapin alueella.

Lastentarhanopettaja-ammattiryhmässä oli maaliskuussa 2018 paljon pulaa hakijoista Varsinais-Suomen ELY:n alueista Loimaalla ja Turussa, Uudenmaan ELY:n alueista Muulla Helsingin seudulla, Kaakkois-Suomen ELY:n alueista Kotka-Haminan alueella. Ainoastaan Satakunnan ELY:n alueella Porissa oli liikaa hakijoita.

Sosiaalialan ohjaajien ja neuvojien ym. ammattiryhmässä oli maaliskuussa 2018 pulaa hakijoista Pohjois-Pohjanmaan ELY:n alueista Nivala-Haapajärvellä, Etelä-Pohjanmaan ELY:n alueista Kuusiokunnissa ja Seinäjoella, Hämeen ELY:n alueista Hämeenlinnassa ja Uudenmaan ELY:n alueista Raaseporissa. Ainoastaan Lapin ELY:n alueista Kemi-Tornion seudulla oli paljon liikaa hakijoita.

Sosiaaliturvaetuuksien käsittelijöiden ammattiryhmässä oli maaliskuussa 2018 pulaa hakijoista Pohjanmaan ELY:n alueista Pietarsaaren alueella, Satakunnan ELY:n alueella Porissa, Kaakkois-Suomen ELY:n alueista Kotka-Haminan alueella, Hämeen ELY:n alueista Hämeenlinnassa ja Riihimäellä. Millään alueella ei ollut liikaa hakijoita.

Sosiaalityön erityisasiantuntijoiden ammattiryhmässä oli maaliskuussa 2018 paljon pulaa hakijoista Pohjois-Pohjanmaan ELY:n alueista Oulun seudulla, Etelä-Pohjanmaan ELY:n alueista Seinäjoella, Keski-Suomen ELY:n alueista Jyväskylässä, Hämeen ELY:n alueista Lahdessa, Varsinais-Suomen ELY:n alueista Salossa, Uudenmaan ELY:n alueista Raaseporissa. Millään alueella ei ollut liikaa hakijoita.

Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon kannalta keskeisten ammattiryhmien työllisyystilanne ammattibarometrin mukaan on hyvä, mikä näkyy myös kesäkuussa 2018 kyselyymme vastaajien keskuudessa (Taulukko 4). Sekä lastentarhanopettaja-ammattiryhmän että sosiaalityön erityisasiantuntijat -ammattiryhmän työllisyystilanne on ollut hyvä ja niissä molemmissa on ollut alueittain paljon pulaa hakijoista jo useamman vuoden ajan (ks. esim. Viinamäki & Pohjola 2016a).

Sosionomien (ylempi AMK) kesän 2018 työmarkkinatilanne

Taulukoilla 4–10 kuvaamme sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työmarkkinoilla toimimista tutkinnon suorittamisen jälkeen työmarkkina-aseman, palkkatason, työtehtävän ja työnantajasektorin kautta. Kyselyyn vastanneet työllistyivät varsin hyvin ja työttömyys oli lyhytkestoista. Huomattavalla osalla palkka oli noussut tutkinnon myötä ja suurimmalla osalla työtehtävien vaatimustaso vastasi koulutusta. Suurin osa työskenteli julkisella sektorilla. Pohjoinen–etelä –akselilla ja ammattikorkeakoulujen välillä on eroja erityisesti työttömyyskoemusten, työsuhdetyypin, palkkauksen ja työn vaatimustason osalta.

Taulukko 4 erittelee kyselyyn vastaamisajankohdan työmarkkinatilannetta sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden keskuudessa.

Taulukko 4. Kyselyyn vastanneiden työmarkkina-asema, n (%).

	Etelä-Suomi		Pohjois-Suomi		Yhteensä
	YH Arcada	Laurea AMK	Lapin AMK	Oulun AMK	
Työssä	17 (90 %)	105 (92 %)	29 (91 %)	44 (90 %)	195 (91 %)
Työtön (ml. Työvoimapolitiiset toimenpiteet)	-	-	1 (3 %)	-	1 (0,5 %)
Lomautettu	-	-	-	-	-
Äitiys- tai vanhempainlomalla tai hoitovapaalla	1 (5 %)	6 (5 %)	2 (6 %)	4 (8 %)	13 (6 %)
Päätoiminen opiskelija	-	1 (1 %)	-	-	1 (0,5 %)
Ei-päätoiminen opiskelija (esim. Työn ohessa opiskelija)	-	1 (1 %)	-	1 (2 %)	2 (1 %)
Eläkeläinen	-	-	-	-	-
Muu	1 (5 %) ⁷	1 (1 %) ⁸	-	-	2 (1 %)
Yhteensä	19 (100 %)	114 (100 %)	32 (100 %)	49 (100 %)	214 (100 %)

Alueittain verrattuna Etelä-Suomessa ja Pohjois-Suomessa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työmarkkina-asema ei juurikaan poikkea toisistaan. Kyselyyn vastanneista 91 % oli kyselyhetkellä palkkatyössä ja 6 % äitiys- tai vanhempainlomalla tai hoitovapaalla. Ammattikorkeakouluittain verrattuna suhteellisesti eniten oli palkkatyössä Laurea AMK:ssa tutkinnon suorittaneita ja äitiys- tai vanhempainlomalla tai hoitovapaalla Oulun AMK:ssa tutkinnon suorittaneita.

Taulukko 5 kuvaa kyselyyn vastanneiden työttömyyshistoriaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen jälkeiseltä ajanjaksolta.

⁷ Osittaista työttömyysturvaa. Teen keikkatyötä.

⁸ Virkavapaalla vakituisesta työstä, määräaikaisessa toisessa.

Taulukko 5. Kyselyyn vastanneiden työttömyyshistoria sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen jälkeen, n (%).

	Etelä-Suomi		Pohjois-Suomi		Yhteensä
	YH Arcada	Laurea AMK	Lapin AMK	Oulun AMK	
Ei työttömyyshistoriaa	18 (95 %)	103 (90 %)	26 (84 %)	43 (88 %)	190 (88,8 %)
On työttömyyshistoriaa	1 (5 %)	12 (10 %)	5 (16 %)	6 (12 %)	24 (11,2 %)
Yhteensä	19 (100 %)	115 (100 %)	31 (100 %)	49 (100 %)	214 (100 %)

Kyselyyn vastanneista 11 %:lla on kertynyt työttömyyshistoriaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen jälkeen. Alueittain verrattuna työttömyyshistoriaa on kertynyt suhteellisesti useammin Pohjois-Suomessa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille kuin heidän etelä-suomalaisille kollegoilleen. Ammattikorkeakouluittain verrattuna suhteellisesti harvimmin työttömyyttä ovat kokeneet YH Arcadassa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet ja suhteellisesti useimmin työttömyyttä ovat kokeneet Kemi-Tornion/Lapin AMK:ssa tutkinnon suorittaneet.

Taulukossa 6 on eriteltyä työttömyyden pääasiallisia syitä kyselyyn vastanneiden keskuudessa.

Taulukko 6. Kyselyyn vastanneiden työttömyyden pääasialliset syyt⁹.

	Etelä-Suomi		Pohjois-Suomi	
	YH Arcada ¹⁰	Laurea AMK ¹¹	Lapin AMK ¹²	Oulun AMK ¹³
Paikallinen heikko työmarkkinatilanne (asuinpaikkakunta)	-	2 (22 %)	3 (60 %)	2 (40 %)
Alueellinen heikko työmarkkinatilanne (työssäkäyntimahdollisuus oman asuinkunnan ulkopuolella)	-	2 (22 %)	1 (20%)	1 (20 %)
Perheeseen, terveyteen tai muuhun elämäntilanteeseen liittyvä syy	-	3 (33 %)	3 (60 %)	2 (40 %)
Suhdeverkostojen puute	1 (100 %)	2 (22 %)	-	-
Tutkinnon sisällölliset painotukset	-	-	-	-
Tutkinnon huono tunnettuus	1 (100 %)	-	1 (20 %)	2 (40 %)
Tutkinnon heikko arvostus	1 (100 %)	2 (22 %)	-	2 (40 %)

Työttömänä sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen jälkeen olleiden arviot työttömyytensä pääasiallisista syistä vaihtelevat sekä alueittain että ammattikorkeakouluittain. Alueittain verrattuna Pohjois-Suomessa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla koros-

⁹ Vastaaja on voinut valita useamman vaihtoehdon.

¹⁰ N=1; Valittuja vastauksia 3.

¹¹ N=9; Valittuja vastauksia 11.

¹² N=5; Valittuja vastauksia 8.

¹³ N=5; Valittuja vastauksia 9.

tuu paikallinen heikko työmarkkinatilanne sekä perheeseen, terveyteen tai muuhun elämäntilanteeseen liittyvä työttömyyden syy. Ammattikorkeakouluittain verrattuna suhteellisesti runsaslukuisimmat syyt paikantuvat Kemi-Tornion/Lapin AMK:uun, jossa tutkinnon suorittaneet mainitsivat työttömyytensä pääasiallisiksi syiksi paikallisen heikon työmarkkinatilanteen sekä perheeseen, terveyteen tai muuhun elämäntilanteeseen liittyvän synn.

Taulukko 7 kuvaa kyselyyn vastanneiden kesäkuussa 2018 palkkatyössä olleiden työsuhdetyyppiä.

Taulukko 7. Kyselyyn vastanneiden palkkatyössä olevien työsuhdetyyppi, n (%).

	Etelä-Suomi		Pohjois-Suomi		Yhteensä
	YH Arcada	Laurea AMK	Lapin AMK	Oulun AMK	
Määräaikainen, <i>osa-aikainen</i>	-	1 (1 %)	-	1 (2 %)	2 (0,9 %)
Määräaikainen, <i>kokoaikainen</i>	2 (11 %)	17 (15 %)	7 (23 %)	4 (8 %)	30 (14,3 %)
Vakinainen, <i>osa-aikainen</i>	-	4 (4 %)	1 (3 %)	-	5 (2,4 %)
Vakinainen, <i>kokoaikainen</i>	15 (83 %)	91 (80 %)	23 (74 %)	43 (90 %)	172 (81,9 %)
Keikkasopimus (tuntityössä)	1 (6 %)	-	-	-	1 (0,5 %)
Yhteensä	18 (100 %)	113 (100 %)	31 (100 %)	48 (100 %)	210 (100 %)

Kyselyyn vastanneista palkkatyössä olevista suhteellisesti suurin osa oli vakinaisessa kokoaikaisessa palkkatyösuhteessa (81 %) sekä määräaikaisessa kokoaikaisessa palkkatyösuhteessa 14 %). Ammattikorkeakouluittain verrattuna suhteellisesti eniten vakinaisessa kokoaikaisessa työsuhteessa oli Oulun AMK:ssa tutkinnon suorittaneita. Määräaikaisessa kokoaikaisessa palkkatyösuhteessa oli suhteellisesti eniten Kemi-Tornion/Lapin AMK:ssa tutkinnon suorittaneita.

Taulukossa 8 on kuvattuna sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen vaikutus palkkatasoon verrattuna sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamista edeltäneeseen aikaan.

Taulukko 8. Kyselyyn vastanneiden arvio sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen vaikutuksesta palkkatasoon verrattuna sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamista edeltäneeseen aikaan, n (%).

	Etelä-Suomi		Pohjois-Suomi		Yhteensä
	YH Arcada	Laurea AMK	Lapin AMK	Oulun AMK	
Palkkataso on noussut	3 (17 %)	63 (55 %)	19 (61 %)	25 (51 %)	110 (51,9 %)
Palkkataso on pysynyt ennallaan	14 (78 %)	49 (43 %)	12 (39 %)	23 (47 %)	98 (46,2 %)
Palkkataso on huonontunut	1 (5 %)	2 (2 %)	-	1 (2 %)	4 (1,9 %)
Yhteensä	18 (100 %)	114 (100 %)	31 (100 %)	49 (100 %)	212 (100 %)

Kyselyyn vastanneista suhteellisesti suurimmalla osalla palkkataso oli noussut (51 %) tai pysynyt ennallaan (46 %) verrattuna sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamista edeltäneeseen aikaan. Alueittain verrattuna Etelä-Suomessa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon

suorittaneilla on palkkataso pysynyt ennallaan suhteellisesti useammin kuin heidän pohjois-suomalaisilla kollegoillaan. Ammattikorkeakouluittain verrattuna suhteellisesti suotuisin palkkatasokehitys on Kemi-Tornion/Lapin AMK:ssa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden keskuudessa.

Taulukossa 9 on eriteltyä kyselyyn vastanneiden kesäkuussa 2018 palkkatyössä olleiden työtehtävänimike.

Taulukko 9. Kyselyyn vastanneiden nykyinen työtehtävänimike, n (%)¹⁴.

	Etelä-Suomi		Pohjois-Suomi		Yhteensä
	YH Arcada	Laurea AMK	Lapin AMK	Oulun AMK	
Johtaja/päällikkö	6 (32 %)	26 (23 %)	7 (23 %)	11 (22 %)	50 (23 %)
Lähiesimies/vastaava ohjaaja	-	17 (15 %)	7 (23 %)	15 (31 %)	39 (18 %)
Ohjaaja	5 (26 %)	20 (18 %)	1 (3 %)	4 (8 %)	30 (14 %)
Lastentarhanopettaja	4 (21 %)	6 (5 %)	7 (23 %)	2 (4 %)	18 (8 %)
Koulukuraattori	-	13 (11 %)	-	2 (4 %)	15 (7 %)
Erityisohjaaja	-	5 (4 %)	-	1 (2 %)	6 (3 %)
Opettaja/kouluttaja	-	3 (3 %)	1 (3 %)	4 (8 %)	8 (4 %)
Asiantuntija	-	8 (7 %)	2 (6 %)	3 (6 %)	13 (6 %)
Suunnittelija, kehittäjä	2 (10 %)	4 (4 %)	2 (6 %)	3 (6 %)	11 (5 %)
Muu sosiaalialan työtehtävä	2 (10 %)	4 (4 %) ¹⁵	3 (10 %) ¹⁶	2 (4 %) ¹⁷	11 (5 %)
Muu luokittelematon työtehtävä	1 (5 %)	8 (7 %)	1 (3 %)	2 (4 %)	12 (7 %)
Yhteensä	19 (104 %)	114 (101 %)	31 (100 %)	49 (99 %)	213 (100 %)

Kyselyyn vastanneista suhteellisesti suuri osa työskenteli johtajan/päällikön (23 %) tai lähiesimiehen/vastaavan ohjaajan tehtävissä (18 %). Pohjois-Suomen ja Etelä-Suomen välillä oli selkeä ero lähiesimiesten suhteellisessa määrässä Pohjois-Suomen hyväksi. Pohjois-Suomen ammattikorkeakouluista valmistuneista 46 % (Lapin AMK) ja 53 % (Oulun AMK) toimi vähintään lähiesimiehinä johtotehtävissä, kun taas Etelä-Suomen ammattikorkeakouluissa vastaavasti johtotehtävissä toimi 38 % (Laurea) ja 32 % (Arcada) johtuen lähiesimiesten pienemmästä määrästä.

Etelä-Suomen ammattikorkeakouluista valmistuneet toimivat puolestaan useammin ohjaajan tai erityisohjaajan tehtävissä kuin Pohjois-Suomen ammattikorkeakouluista valmistuneet. Lastentarhanopettajan tehtävissä toimi 18 % vastanneista, joissa Lapin AMK (23 %) ja YH Arcada

¹⁴ Huom. Johtuen pyöristyksestä, sarakeprosentit eivät summaudu sataan.

¹⁵ palveluohjaaja; rikosseuraamustyöntekijä; sosiaalityöntekijä; kriisityöntekijä

¹⁶ sosiaalikuraattori; etuuskäsittelijä/työkykyneuvoja; kriisityöntekijä

¹⁷ perheterapeutti; sosiaalityöntekijä

(21 %) erottuivat Laureasta (5 %) ja Oulun AMK:sta (4 %). Laureasta valmistuneiden erityispiirteenä oli suhteellisesti suurin koulukuraattorien määrä (11 %). Muita sosiaalialan työtehtäviä oli 5 %:lla (n=11) vastanneista, joihin sisältyi muun muassa kaksi sosiaalityöntekijää. Sosiaalialan substanssiosaamiseen perustuvissa tehtävissä toimi 37 % vastanneista. Etelä-Suomen ja Pohjois-Suomen ammattikorkeakoulut erottuivat toisistaan siten, että YH Arcadasta (57 %) ja Laureasta (42 %) valmistuneet toimivat useimmin kuin Lapin AMK:sta (36 %) ja Oulun AMK:sta (22 %) valmistuneet sellaisissa tehtävissä, joihin muodolliseksi pätevyudeksi riittää alempi AMK-tutkinto.

Asiantuntijatehtävissä toimi 6 % ja suunnittelijan/kehittäjän tehtävissä 5 % vastanneista. Vastanneiden joukossa oli myös jonkun verran opettajia/kouluttajia (4 %). Opettamis-, kehittämis- ja asiantuntijatehtävissä työskenteli 15 % vastanneista, eikä ammattikorkeakoulujen välillä ollut merkittäviä eroja.

Taulukossa 10 on eriteltyä kyselyyn vastanneiden kesäkuussa 2018 palkkatyössä olleiden työnantaja.

Taulukko 10. Kyselyyn vastanneiden nykyinen työnantaja, n (%).

	Etelä-Suomi		Pohjois-Suomi		Yhteensä
	YH Arcada	Laurea AMK	Lapin AMK	Oulun AMK	
Valtio	1 (5 %)	8 (7%)	7 (23 %)	5 (10 %)	21 (9,9 %)
Kunta	10 (53 %)	62 (54 %)	11 (35 %)	22 (45 %)	105 (49,3 %)
Seurakunta	-	2 (2 %)	-	-	2 (0,9 %)
Yksityinen sosiaalialan yritys	2 (11 %)	9 (8 %)	4 (13 %)	12 (25 %)	27 (12,7 %)
Säätiö/järjestö	5 (26 %)	18 (16 %)	4 (13 %)	5 (10 %)	32 (15 %)
Jokin muu	1 (5 %) ¹⁸	15 (13 %) ¹⁹	5 (16 %) ²⁰	5 (10 %) ²¹	26 (12,2 %)
Yhteensä	19 (100 %)	114 (100 %)	31 (100 %)	49 (100 %)	213 (100 %)

Kyselyyn vastanneista palkkatyössä olevista suhteellisesti suurin osa (49 %) työskentelee kunnan palveluksessa. Alueittain tarkasteluna Etelä-Suomessa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet työskentelevät suhteellisesti useammin kuin heidän pohjoissuomalaiset kollegansa kunnan palveluksessa. Ammattikorkeakouluittain tarkasteltuna YH Arcadassa tutkinnon

¹⁸ Yksityinen ammattioppilaitos.

¹⁹ Vakuutusyhtiö; yksityinen koulu; yksityinen oppilaitos; osuuskunta; kuntayhtymä; muun alan yritys; amk; sosiaalivakuutus laitos; kaupunki; yksityinen it-alan yritys; yhdistys; yksityinen yritys; kela; kuntayhtymä; koulutuskuntayhtymä.

²⁰ Kuntayhtymä; sairaanhoitopiiri; kuntayhtymä; maakuntaliitto eli kuntayhtymä; yksityinen opisto.

²¹ Koulutuskuntayhtymä; kuntayhtymä; ppsHP; kuntayhtymä; konserni: osakeyhtiö, jonka järjestö/ yhdistys omistaa.

suorittaneet työskentelevät muissa ammattikorkeakouluissa tutkinnon suorittaneisiin verrattuna suhteellisesti useimmin säätiön tai järjestön palveluksessa Oulun AMK:sta tutkinnon suorittaneiden työskennellessä vastaavasti suhteellisesti muita useammin yksityisen sosiaalialan yrityksen palveluksessa.

Sosionomien (ylempi AMK) työssä vaadittava osaaminen

Tarkastelemme työelämässä sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilta vaadittavaa osaamista taulukoiden 11 ja 12 kautta. Taulukossa 11 kyselyyn vastanneet arvioivat nykyisen työtehtävän vaatimustaso suhteessa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuottamaan osaamiseen.

Taulukko 11. Kyselyyn vastanneiden nykyisen työtehtävän vaatimustaso suhteessa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuottamaan osaamiseen, n (%).

	Etelä-Suomi		Pohjois-Suomi		Yhteensä
	YH Arcada	Laurea AMK	Lapin AMK	Oulun AMK	
Työtehtävän vaatimustaso vastaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon kautta hankittua osaamista	7 (37 %)	72 (63 %)	19 (61 %)	32 (67 %)	130 (61,3 %)
Työtehtävän vaatimustaso ylittää sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon kautta hankitun osaamisen	1 (5 %)	5 (4 %)	-	4 (8 %)	10 (4,7 %)
Työtehtävän vaatimustaso alittaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon kautta hankitun osaamisen	11 (58 %)	37 (33 %)	12 (39 %)	12 (25 %)	72 (34 %)
Yhteensä	19 (100 %)	114 (100 %)	31 (100 %)	48 (100 %)	212 (100 %)

Kyselyyn vastanneista palkkatyössä olevista suhteellisesti suurin osa (61 %) arvioi työtehtävänsä vaatimustason vastaavan sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon kautta hankittua osaamista. Ammattikorkeakouluittain verrattuna työtehtävän vaatimustaso vastaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon kautta hankittua osaamista suhteellisesti parhaimmin Oulun AMK:ssa tutkinnon suorittaneiden keskuudessa.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan työelämässä tarvittavia kvalifikaatioita, jotka on esitetty taulukossa 12.

Taulukko 12. Kyselyyn vastanneiden näkemykset työmarkkinoilla toimimista kuvaaviin kvalifikaatiöväittämiin²² sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työelämäosaamisesta, keskiarvo.

	Etelä-Suomi		Pohjois-Suomi		Yhteensä
	YH Arcada	Laurea AMK	Lapin AMK	Oulun AMK	
Viestintätaitojen äidinkielellä pitäisi olla hyvä	4,9	4,6	4,7	4,6	4,7
Viestintätaitojen vieraalla kielellä pitäisi olla hyvä	4,2	3,5	3,2	3,3	3,5
Digitaitojen pitäisi olla hyvät	3,9	4,1	4,4	4,3	4,2
Informaation käsittelytaitojen (kyky hankkia ja analysoida tietoa eri lähteistä) pitäisi olla hyvät	4,5	4,6	4,7	4,6	4,6
Ammatillisen osaamisen pitäisi vastata sosiaalialan työn tarpeisiin	4,5	4,6	4,7	4,7	4,6
Tiimityötaitojen (kyky monitoimijaiseen yhteistyöhön) pitäisi olla hyvät	4,8	4,7	4,9	4,9	4,8
Yrittäjyysosaamisen pitäisi olla hyvä	3,3	3,4	3,5	3,7	3,5
Juridisen osaamisen pitäisi olla hyvä	3,6	3,8	4,0	4,0	3,9
Talousosaamisen pitäisi olla hyvä	3,6	3,6	3,8	4,2	3,8
Kehittämisaosaamisen pitäisi olla hyvä	4,4	4,6	4,8	4,7	4,3
Tutkimusmenetelmäosaamisen pitäisi olla hyvä	3,6	3,8	4,0	3,9	3,8
Sosiaalialan työmenetelmäosaamisen pitäisi olla hyvä	4,1	4,1	4,4	4,5	4,3
Yhteiskunnallisten muutosten analysointitaidon pitäisi olla hyvä	3,8	4,3	4,4	4,4	4,3
Kyky toimia eettisten periaatteiden mukaan pitäisi olla hyvä	4,6	4,7	4,8	4,8	4,7

Kyselyyn vastanneet arvioivat kaikkien tärkeimmiksi kvalifikaatioiksi tiimityön taidot, eettisten periaatteiden mukaan toimimisen, kehittämisosaamisen, viestintätaidot äidinkielellä ja informaation käsittelytaidot. Vähemmän tärkeinä pidettiin yrittäjyysosaamista, talousosaamista, juridista osaamista, vieraan kielen viestintätaitoja ja tutkimusmenetelmäosaamista. Digitaitoja sekä juridista ja taloudellista osaamista painotettiin Pohjois-Suomessa enemmän kuin Etelä-Suomessa. Ruotsinkielisestä YH Arcadasta valmistuneet korostivat myös vieraan kielen viestintätaitojen tärkeyttä. Huomiota herättää se, että kyselyyn vastanneet painottivat kehittämisosaamista enemmän kuin tutkimusmenetelmäosaamista. Myös yhteiskunnallisten muutosten

²² **Väittämät:** 1=Täysin eri mieltä; 2=Jonkin verran eri mieltä; 3=En samaa eikä eri mieltä; 4=Jonkin verran samaa mieltä; 5=Täysin samaa mieltä.

analysointitaidon ja sosiaalialan työmenetelmien osaamista pidettiin tarpeellisena. Kyselyyn vastanneiden mielestä on myös erittäin tärkeää, että osaaminen vastaa työelämän tarpeisiin.

Sosionomien (ylempi AMK) työllistymisvisio soten aikakaudella

Kysymys sosionomin (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työtehtävistä viiden vuoden kuluttua, uusissa sote- ja maakuntarakenteissa ja uuden varhaiskasvatuslain voimaantulo jakoi mielipiteitä. Kaikkiaan siihen vastasi 154 sosionomia (ylempi AMK), joista 12 %:lla ei ollut asiasta mielipidettä. Arviot sijoittumisesta olivat saman suuntaisia Pohjois-Suomesta ja Etelä-Suomesta valmistuneilla (taulukko 13).

Taulukko 13. Kyselyyn vastanneiden arvioiteja sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden sijoittumisesta sote-uudistuksen, maakuntauudistuksen ja varhaiskasvatuslain muutosten jälkeen vuonna 2023.

Etelä-Suomi	Pohjois-Suomi
<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>"Todella vaikea sanoa, ehkä parhaimmillaan maakuntiin erityisasiantuntijaksi tai sote-keskusten sosiaaliohjaksen ja neuvonnan esimiestehtäviin, sote-palvelukoordinaattoreiksi."</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>"Esimies- ja johtotehtävissä maakunnissa. Yksityiselle palveluntuottajille esimies- ja johtotehtäviin".</i>
<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>"Käytännössä jatkan itsekkin samassa työssä kuin ennen tutkintoa eli lakisääteisen toimeentuloturvan it-palveluissa. Sosionomin YAMK tutkinto ei ole edistänyt työllistymistä koska terveyspuoli vallannut alaa ja Sote tuskin auttaa asiassa."</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>"Alempiin johtotehtäviin ja erilaisiin kehittämishankkeisiin. Osa jatkaa entisissä työtehtävissä työntekijöinä (ohjaaja, lastentarhanopettaja)".</i>
<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>"Huonosti. Yliopistot ovat onnistuneet lobbauksessa lähes täydellisesti."</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Varhaiskasvatuslain muutoksen jälkeen pelkään, että yamk-tutkintoni ei riitä takaamaan minulle esimiestehtäviä vaikka tavoitteeni opintojen suorittamisessa oli juuri se, mahdollisuus edetä urallani. Näen ainoan urallani etenemismahdollisuuden olevan ammattiopetuksen puolella."</i>
<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>"Sote- uudistuksen jälkeen ehkä asiantuntijatehtäviin tai sellaisten palvelujen esimieheksi, joissa ei tarvitse olla sosiaalityöntekijä. Yksityiselle sektorille mahdollisesti."</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>"Ei välttämättä muutosta työtehtävien suhteen, jos työelämä ei tunnista, arvosta ja hyödynnä kehittyntä osaamista ja ammattitaitoa kunnolla".</i>

Kaikkiaan lähes puolet vastanneista näki tulevaisuudessa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden sijoittuvan nimenomaan esimiestehtäviin, joko lähiesimieheksi tai muihin johtotehtäviin. Noin neljäsosa mainitsi erilaiset kehittämistehtävät tulevaisuuden työllistymismahdollisuutena. Niin ikään neljäsosa näki mahdollisuutena asiantuntija- tai erityisasiantuntijatehtävät. Pessimistisiä käsityksiä tulevaisuuden työtehtävistä oli noin 10 %:lla vastaajista, joista suurin osa työskenteli varhaiskasvatuksessa. Taulukon 13 viimeinen sitaatti tuo esille keskeisen näkökulman sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden tuleviin työtehtäviin:

"Ei välttämättä muutosta työtehtävien suhteen, jos työelämä ei tunnista, arvosta ja hyödynnä kehittyntä osaamista ja ammattitaitoa kunnolla".

Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tunnettuuden ja arvostuksen lisääntyminen tässä ja nyt edistää tutkinnon suorittaneiden sijoittumista sen tuottamaa osaamista vastaaviin työtehtäviin myös tulevilla palvelurakenteilla.

Potentiaalisina työnantajina nähtiin erityisesti julkinen sektori ja järjestöt, mutta myös yksityiset palveluntuottajat (taulukko 14). Kaikkiaan vastaajista 63 % arvioi viiden vuoden kuluttua työskentelevänsä julkisella sektorilla (32 % kunnan tai kuntayhtymän, 21 % maakunnan ja 10 % valtion palveluksessa). Yksityisellä sektorilla, pääasiassa sosiaalialan yrityksissä, arvioi työskentelevänsä 18 % vastaajista ja kolmannella sektorilla 12 % (ml. seurakunnat). Muun työnantajan palveluksessa ennakoivat työskentelevänsä 7 %, näistä suurin osa itse yrittäjänä.

Taulukko 14. Kyselyyn vastanneiden arvio työnantajasektoristaan viiden vuoden kuluttua vuonna 2023, n (%).

	Etelä-Suomi		Pohjois-Suomi		Yhteensä
	YH Arcada	Laurea AMK	Lapin AMK	Oulun AMK	
Valtio	1 (5 %)	7 (6 %)	7 (22 %)	5 (10 %)	20 (9,5 %)
Maakunta	2 (10 %)	22 (20 %)	8 (25 %)	11 (23 %)	43 (20,5 %)
Kunta	6 (32 %)	43 (39 %)	5 (16 %)	10 (21 %)	64 (30,5 %)
Seurakunta	-	3 (3%)	-	-	3 (1,4 %)
Yksityinen sosiaalialan yritys	4 (21 %)	14 (12 %)	7 (22 %)	12 (25 %)	37 (17,6 %)
Säätiö/järjestö	4 (21 %)	11 (10 %)	2 (6 %)	6 (13 %)	23 (10,9 %)
Jokin muu	2 (10 %)	11 (10 %)	3 (9 %)	4 (8 %)	20 (9,5 %)
Yhteensä	19 (100 %)	111 (100 %)	32 (100 %)	48 (100 %)	210 (100 %)

Kuten taulukosta 14 havaitaan, Pohjois-Suomen ammattikorkeakouluista valmistuneet arvioivat muita useammin sijoittuvansa tulevaisuudessa valtion tai maakunnan palvelukseen, kun taas Etelä-Suomen ammattikorkeakouluista valmistuneet arvioivat useammin sijoittuvansa kunnan tehtäviin. Ruotsinkielisestä YH Arcadasta valmistuneet ennakoivat muita useammin sijoittuvansa kolmannelle sektorille.

Kyselyyn vastanneista yli puolet (n=124) vastaajaa lähetti terveisiä ammattikorkeakouluille, joissa voi suorittaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto. Hyviä kehittämisehdotuksia saatiin runsaasti sekä Pohjois- että Etelä-Suomesta (taulukko 15).

Taulukko 15. Kyselyyn vastanneiden terveiset ammattikorkeakouluille, joissa voi suorittaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon.

Etelä-Suomi		Pohjois-Suomi	
Myönteistä	Kehittämisehdotuksia	Myönteistä	Kehittämisehdotuksia
<ul style="list-style-type: none"> ○ ”Kiitos! Olen saanut huippuhyvän koulutuksen johtamisessa ja kehittämisessä. Raivaan osaltani tietä osoittamalla osaamisen oppilashuollon kentällä...jos en onnistu niin siirryn uralla etenemään yksityiselle puolelle...” ○ ”Hyvä ja monipuolinen tutkinto. Työkokemuksen kanssa kilpailukelpoinen yliopistoon nähden.” ○ ”Sosiaali- ja terveysalaa yhdistävät koulutukset luovat laaja-alaista ymmärrystä, ajattelutapaa ja verkostoa. Tätä ei yliopistossa opi!...” ○ ”Aikuisopiskelijana osasin hyödyntää opintoja vastaamaan tarpeitani ja taitovajeita...Eettisten osaamisen kehittäminen ja osuus opiskeluissa oli vahvaa ja on tehnyt minusta vahvan eettisen toimijan työssäni ja minut tunnetaan siitä. Innostuin myös opiskelemaan lisää koulutuksen jälkeen. Iso kiitos!” 	<ul style="list-style-type: none"> ○ ”Tutkinnon sisältöä voisi vielä kehittää erityisesti sähköisten palvelujen, johtamisen ja talouspuolen saralla...ei mielellään kaikille eri alojen opiskelijoille samoja opintoja: silloin on esim....lähteet täysin sosiaalialasta irrallisia, jolloin opiskelu on todella raskasta ja hyödyttöä.” ○ ”Sisäinen yrittäjyys, yrittäjämäinen ajattelu pitäisi liittyä opiskeluun...Muutosten johtaminen... Ympäristö muuttuu ja osaamisen tarpeet muuttuu nopeammin kuin tutkinnot. Tiiviimpää yhteistyötä alue- ja kunta-toimijoihin.” ○ ”Enemmän yhteistyötä yritysten ja yliopistojen kanssa.” ○ ”Yrittäkää nostaa tutkinnon arvostusta niin että työelämässä suhtaudutaan akateemisiin tutkintoihin ja Yamk-tutkintoihin yhtä arvostavasti...” 	<ul style="list-style-type: none"> ○ ”Työelämälähtöisyydestä kannattaa koulutuksessa pitää kiinni. Se erottaa yamk:n yliopistopohjaisesta maisteritason tutkinnosta yamk:n eduksi.” ○ ”Se on kummallista, että näitä opintoja ei juuri pidetä arvossa. Vaikka koulutuksena tämä on hyvä. Opinnoissa on myös esimies työhön opintoja, toisin kuin sosiaalityöntekijän opinnoissa.” ○ ”Innostuin uudella tavalla YAMK:n myötä työstäni. Myös urakehitykseni lähti nousemaan uudenlaisen ajattelun ja uuden tutkinnon myötä.” ○ ”Poikkialainen monialainen yhteistyö eri alojen ammattilaisten kesken yamk -koulutuksessa on tärkeää ja nykypäivää”... 	<ul style="list-style-type: none"> ○ ”Opin paljon tutkintoa tehdessäni, mutta se ei auttanut työllistymään. Opiskelin sosiaalityöntekijäksi ja työllistyin jo ennen valmistumista. Myös palkka nousi vasta sossuna... Olin pettynyt, kun sosiaalityön opinnoissa ei hyväksiluettu ylemmän amk:n opintoja. Oli resurssien haaskausta itseltä ja yhteiskunnalta tehdä päällekkäisiä opintoja.” ○ ”Tutkinnon pitää olla ajassa kiinni. Työnantajien tulisi olla paremmin mukana tutkinnossa, esim. kertomassa omista tarpeistaan...” ○ ”Ammattikorkeakoulujen tulisi aktiivisemmin käydä keskustelua tutkinnon kelpoisuudesta ja sen merkityksestä osana työelämää. Nyt se on usein kiva jatkokoulutus, jonka käymisestä on paljon hyötyä, mutta se ei muuta useinkaan työntekijän asemaa / etenemismahdollisuuksia työelämässä.”

Noin kolmasosa kyselyyn vastanneista esitti kehittämissuhteita koulutuksen sisällölliseksi ja menetelmälliseksi kehittämiseksi. Eniten nostettiin esille tarpeita panostaa nykyistä enemmän taloudellisen, lainsäädännöllisen, digitaalisen, johtamis- ja yrittäjyysosaamisen kehittämiseen sekä työelämälähtöisyyden vahvistamiseen. Myös monialaisuutta toivottiin lisää, mutta toisaalta monialaisuus keräsi myös vastustusta. Osa vastaajista toi esille pettymistään koulutuspolitiikkaan ja päällekkäisiin kouluttautumisiin. Rungas kymmenen prosenttia vastanneista keskittyi antamaan pelkästään kiitoksia kouluttajille. Noin viidesosa vastanneista esitti selkeän toiveen ammattikorkeakouluille ja myös esimerkiksi ammattiliitoille toimia tutkinnon tunnettuuden ja arvostuksen lisäämiseksi. Yhteistyö toisi vaikuttamistyöhön voimaa.

Kyselyyn vastanneista yli puolet (n=122) lähetti terveisiä työnantajille. Suuri osa viesteistä liittyi tutkinnon tunnettuuteen ja arvostukseen, joissa arvioitiin olevan paljon parantamisen varaa.

Taulukko 16. Kyselyyn vastanneiden terveiset työnantajille, jotka voisivat periaatteessa palkata sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneita.

Etelä-Suomi		Pohjois-Suomi	
Palautetta	Kehittämisehdotuksia	Palautetta	Kehittämisehdotuksia
<ul style="list-style-type: none"> ○ ”Työnantajat ennakkoluuloisia ja arvostetaan liikaa terveyspuolen tutkinnon suorittaneita ja yliopistotutkinnon omaavia. Voisivat perehtyä tarkemmin ○ osaamisalueisiin ja vaikuttaa koulutusten sisältöihin...” ○ ”Rekrytointivaiheessa työnkuvan avaaminen auttaa kaikkia osapuolia oikean työn saattamisessa oikealle henkilölle”.... ○ ”Kuntasektorilla tätä tutkintoa ei tunneta kovin hyvin. Kelpoisuusvaatimukset voisi päivittää niin että ylempi Amk tutkinto olisi huomioitu.” 	<ul style="list-style-type: none"> ○ ”-Laaja-alaista ja kehittäväää työtettä työpaikkaan. Tiimityötaidot on testattu moneen kertaan opintojen aikana ja moniammatillinen refleктоiva dialogi on ○ sisäistetty työskentelytapa. Verkostoissamme on voimaa!” ○ ”Rohkeutta perustaa uusia toimia erityissosiaalihojajaille.” ○ ”Högre lön automatiskt efter avlagd examen. Speciellt om arbetstagaren väljer att stanna kvar på sin gamla arbetsplats...(individuella tillägg?)” 	<ul style="list-style-type: none"> ○ ”Vakan puolella lto- pätevyyden²³ omaavalla sosionomilla on vuosien työkokemuksen tuoma substanssi-osaaminen halussa jo ennen kuin yamk- koulutukseen voi hakeutua. Yamk antaa valmiudet työskennellä johto ja esimiestehtävissä...” ○ ”Yleensä yamk-tutkinnon suorittaneilla on hyvä asiaosaaminen taustallaan, joten mm. johtaminen ja kehittäminen ei perustu pelkästään teorian ja tutkimuksen viitekehukseen vaan asiaosamiseen kytkeytyvään työyhteisöjen toimintamallien hallintaan.” 	<ul style="list-style-type: none"> ○ ”Kannattaa palkata henkilöitä, jotka pystyvät hallitsemaan laajoja asiakokonaisuuksia ja yhteistyöverkostoja.” ○ ”Palkkaus ja koulutuksen arvostus kuntoon.” ○ ”Käyttäkää koko osaaminen hyväksi. Tieo taitoa on enemmän kuin aikaisemmin ohjaajalla...” ○ ”Tutkinto sopii myös sosiaalialan ulkopuolelle esim. hr-tehtäviin.” ○ ”Vahva osaaminen! Työelämälähtöisyys, johtaminen, vuorovaikutus, osallisuus ja muutoksen eteenpäin vieminen vahvuutena!”

²³ Vaka= varhaiskasvatus, lto= lastentarhanopettaja.

Työnantajilta toivottiin avoimuutta sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnolle, joka on vielä monille työnantajille tuntematon. Sen suorittaneiden vahvuutena nähtiin erityisesti työelämälah- töisyys, työkokemus, monipuolisuus ja johtamisosaaminen.

Johtopäätökset

Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työssäkäyntimahdollisuudet eriytyvät jos- sain määrin Etelä- ja Pohjois-Suomessa työskentelevillä työnantajasektoreittain welfare mix - hyvinvointipalvelujen tuottamismallin mukaisesti potentiaalisten työpaikkojen lukumäärän li- säksi (Kelan tilastollinen vuosikirja 2016; Sosiaali- ja terveystieteiden tilastollinen vuosikirja 2017; Alueelliset kehitysnäkymä, Kevät 2018). Welfare mix -mallissa hyvinvointipalvelujen yksityi- sen ja kolmannen sektorin palvelutarjontaa määrittävät palveluiden kysynnän ja tarjonnan koh- taantotilanne, joka muodostuu haasteelliseksi väestömäärältään vähäväkisillä alueilla erityi- sesti Pohjois-Suomessa harvaan asutulla maaseudulla. Yksityisen ja kolmannen sektorin hy- vinvointipalvelujen tuottajien kustannustehokkuudelle pohjautuvaa toimintaa määrittää asia- kaskunnan määrä (Viinamäki 2017). Pendelöinti on Etelä-Suomessa asuville aito mahdollisuus työskennellä tutkintoa vastaavissa työtehtävissä, mutta Pohjois-Suomessa asuville sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille se voi olla myös vapaaehtoinen pakko tutkintoa vas- taavan palkkatyössäkäynnin mahdollistumiseksi. Pohjois-Suomessa pendelöinti voi tarkoittaa kahden paikkakunnan asumisen järjestelyä pitkien etäisyyksien vuoksi. Pendelöinti ei aina ole mahdollista, mikä äärimmillään realisoituu työttömyytenä, koska päivittäinen työssäkäynti toi- sellä paikkakunnalla ei ole mahdollista kokonaiselämäntilanteen vuoksi.

Verrattuna aikaisempiin tutkimuksiin sosionomien (ylempi AMK) tilanne työmarkkinoilla on joissakin suhteissa parantunut. Työttömyyskokemukset ovat vähentyneet. Yhä useampi sosio- nomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittanut työskentelee esimiestehtävissä. Kaikkien kyselyyn vastanneiden kohdalla sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamiseen liittyvät toiveet ja lupaukset eivät ole edelleenkään täyttyneet, vaikka etenemismahdollisuudet ovat selkeästi pa- rantuneet (vrt. Linnanvirta 2014). Edelleen huomattava osa tutkinnon suorittaneista voisi olla nykyisissä tehtävissä myös ilman ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. 29 % vastanneista koki etenemismahdollisuudet nykyisessä työssään huonoiksi ja 35 %:n mielestä työn vaatimus- taso alittaa osaamisen. Erityisesti Etelä-Suomessa painottuivat sosiaalialan substanssiosaami- seen perustuvat tehtävänkuvat sekä Pohjois-Suomea vähäisemmät lähiesimiestehtävät. Avo-

vastauksissa muutamat opiskelijat toivat esiin pettymystään siihen, että tutkinto ei monipuolisesta sisällöstään huolimatta anna sosiaalityöntekijän kelpoisuutta ja jatko-opintopolku sosiaalityöntekijäksi on kivikkoinen. Koulutusta ei myöskään tunneta ja riittävästi arvosteta työelämässä. Kouluttajilta peräänkuulutettiin näkyvämpää roolia tutkinnon markkinoinnissa.

Huomionarvoista on kehittämis- ja asiantuntijatehtävien suhteellisen pieni osuus kyselyyn vastanneiden keskuudessa, vaikka sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tarkoituksena on antaa niihin valmiuksia. Sote- ja maakuntauudistus tarjoaa mahdollisuuksia työllistyä kehittämis- ja asiantuntijatehtäviin, jota voidaan edistää sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon paremmalla tunnetuksi tekemisellä ja laadukkaalla koulutuksella. Myös kyselyyn vastanneet näkevät asiantuntijatehtävät uusissa sote-rakenteissa tulevaisuuden mahdollisuutena ja pitivät kehittämissuunnitelman hallintaa erittäin tärkeänä.

Tämän selvityksen perusteella tulevaisuuden haasteisiin tulisi varautua erityisesti antamalla valmiuksia vaativiin sosiaalialan asiantuntijatehtäviin ja tekemällä koulutusta tunnetuksi uusissa sote- ja maakuntarakenteissa. Selvityksen tulokset ovat yhtenevät Valtarin ja Vartiaisen (2015) tutkimuksen kanssa, jonka mukaan (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden osaamisessa korostuu asiantuntijaosaaminen, kun taas kehittämis- ja johtamisosaamisessa on puutteita. Tähän kyselyyn vastanneet pitivät tärkeimpinä työelämän kvalifikaatioina moniammatillista tiimityötä, eettisten periaatteiden soveltamista, viestintätaitoja, tiedonkäsittelytaitoja sekä kehittämisosaamista. Tulokset ovat pitkälti yhteneväisiä Kempin ja Kumpulaisen ym. (2018) Lapin sosiaalialan osaamista koskevan selvityksen kanssa, jossa tuotiin esiin myös johtamiseen liittyviä osaamistarpeita ja peräänkuulutettiin laajempaa palvelujärjestelmäosaamista. Kangasniemi ym. (2018) puolestaan nostavat selvityksessään keskeisiksi geneerisiksi osaamistarpeiksi asiakastyön osaamisen, palvelujen kehittämisosaamisen ja yhteistoiminnan muutososaamisen, joissa on tällä hetkellä osaamisvajeita ja joihin myös ylempään ammattikorkeakoulututkinnon tulee osaltaan vastata. Geneerisiin osaamistarpeisiin sisältyy myös sote-ammattilaisille uusia osaamistarpeita, kuten talousosaaminen ja vaikuttavuuden arviointi (emt.), joihin liittyvää opetusta useat tähän kyselyyn vastanneet toivoivat sisältyvän opintoihin.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa tulisi olla dynaaminen yhteys sosiaalialan asiantuntijuuden, kehittämisen ja johtamisen opintojen välillä työelämässä tarvittavan pätevyyden tuottamiseksi. Puolet kyselyyn vastanneista oli suorittanut tutkintonsa sosiaali- ja terveystieteiden yhteisessä koulutuksessa, jotka tar-

joavat mahdollisuuden monitoimijaisen yhteistyön oppimiselle ja jaetun sote-osaamisen kehittymiselle. Monialaiset opinnot eivät kuitenkaan edistä sosiaalialan asiantuntijuuden kehittymistä ja monialaista yhteistyötä, ellei opetuksessa ei kiinnitetä riittävästi huomiota sosiaalialan erityiskysymyksiin. Tulevaisuuden osaamisen ydin on edelleen vahvassa substanssiosaamisessa, jota tulisi hyödyntää monitoimijaisessa palvelujärjestelmässä asiakkaan parhaaksi (Kangasniemi ym. 2018). Koulutuksessa tulisi olla lähtökohtana lakeihin, säädöksiin ja ammattikunnan eettisiin ohjeisiin perustuva sosiaalialan erityisyys, joka määrittää sosiaalialan asiantuntijuutta myös uusissa sote-rakenteissa.

Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden motiivit ja tarpeet ovat moninaiset työelämässä tarvittavien kvalifikaatioiden laajentamiseen. Sosiaalialan ylempi ammattikorkeakoulututkinto ilman Valviran laillistustakin voi laajentaa työmarkkinakelpoisuutta. Laillistettujen sosiaalihuollon ammattihenkilöiden osalta ammattinimikkeen vahvistaminen kohentaa sosiaalialan työmarkkinakelpoisuutta heidän suoritettuaan sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon hakututkinnon ollessa sosionomi- tai geronomi (AMK). Nykyisin puhutaan myös ns. T-osaamisesta, jossa kyky ymmärtää ilmiöitä laaja-alaisesti yhdistyy substanssiosaamiselle rakentuvaan vertikaaliseen osaamiseen (Cook ym. 2014, 8; Suomi osaamisen kasvu-uralle ... 2015, 11–21). Käsittäksemme onkin perusteltua pohtia, löytyykö T-osaamiselle paikka monitoimijaisessa työotteessa, jossa eri toimijoiden vertikaalinen substanssiosaaminen täydentää toisiaan luoden puitteita sote-uudistuksessa tavoitellulle kustannustehokkaalle yhteistyölle (Viinamäki & Pohjola 2016b)? Sosiaalialalla toimivilla on ammatillisen osaamisen osalta sekä horisontaalisia että vertikaalisia tarpeita. Sote- ja maakuntauudistukset ovat mahdollisuuksia, eivät uhkia sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille. Myös uusissa rakenteissa on mahdollista työllistyä sosiaalialan AMK-verkoston vuonna 2010 kuvaamalla tavalla eli sosiaalialan suunnittelu- ja kehittämistehtäviin, sosiaalipalveluiden esimiestehtäviin, kuraattoreiksi sekä Kelaan, työvoimahallintoon ja projektitehtäviin. Pieni osa työllistyneenä myös sosiaaliasiamiehiksi ja lastenvalvojiksi (Viinamäki & Pohjola 2016a).

Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annettu laki (817/2015) tuli voimaan vuonna 2016. Laki korvasi aiemman sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain. Tavoitteena oli keventää säätelyä, jotta tehtävärakenteita ja työnjakoa voitaisiin kehittää tarkoituksenmukaiseksi. Uusi laki antoi työnantajille mahdollisuuden virkoja ja toimia perustaessaan määrittellä kyseiseen tehtävään tarvittavan sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön osaamisvaatimukset ja tehtävänimike. Sosiaalihuollon ammattihenkilölain ulkopuolelle

jäävien ammattiryhmien ja tehtävänimikkeiden osalta työnantajien liikkumavara niin ikään laajeni. (HE 14/2016, 3–9.) Toisaalta kelpoisuuksiin liittyviä säännöksiä sisällytettiin myös muihin lakeihin kuten sosiaalihuoltolakiin (1301/2014), jonka mukaan ”*sosiaalihuollon tai sosiaali- ja terveydenhuollon pääasiassa hallinnollisissa johtotehtävissä voi toimia sosiaalityöntekijä tai henkilö, jolla on tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja alan tuntemus sekä niiden lisäksi riittävä johtamistaito ... Muissa asiakastyön ohjausta sisältävissä sosiaalihuollon johtotehtävissä voi toimia henkilö, jolla on tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto, alan tuntemus sekä riittävä johtamistaito.*”

Sosionomien (ylempi AMK) kannalta merkittävintä on ammattihenkilölain tuoma mahdollisuus työnantajalle määritellä monen tehtävän osaamis- ja tutkintovaatimuksia. Tätä mahdollisuutta työnantajien pitäisi käyttää nykyistä rohkeammin ja ennakkoluulottomammin, jotta tehtävärakenteet kehittyisivät asiakkaiden tarpeita ja alalle koulutettujen osaamista paremmin vastaaviksi. Työnantajan lisäksi Valviran pitäisi ottaa tarvittaessa kantaa siihen, mikä katsotaan sosiaalihuoltoon soveltuvaksi ylemmäksi korkeakoulututkinnoksi ja alan tuntemukseksi. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto ei Valviran tulkinnan mukaan tuota sosiaalialan laillistetun ammattihenkilön kelpoisuutta (Sosiaalihuollon ammattioikeudet 2017). Tämä tulisi ammattikorkeakoulujen huomioida suunnitellessaan sosiaalialalle sekä sosiaali- ja terveysalalle suuntaavien tutkintojen lisäksi monialaisia, esimerkiksi liiketaloudellisia tutkintoja, joihin hakukelpoisuus avataan myös sosionomeille (AMK).

Uudet rakenteet luovat uudenlaista kysyntää monipuoliselle kehittämis- ja johtamisosaamiselle, jota sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto tuottaa. Tutkinnon suorittaneilla on osaamista sijoittua maakunnan liikelaitokseen asiakastyöhön esimerkiksi erityissosiaali-ohjauksen tehtäviin, kehittämis- ja johtotehtäviin sekä maakunnalle palveluja tuottaviin yrityksiin ja yksiköihin esimies- ja kehittämistehtäviin. Myös kasvu- ja työllisyyspalvelut siirtyvät maakuntaan. Ne ryhtyvät vastaamaan niistä kotouttamiseen liittyvistä tehtävistä, joista nykyisin vastaavat ELY-keskukset ja TE-toimistot. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla on osaamista sijoittua työllisyyspalveluihin ja kotoutumispalveluihin viranomaistehtäviin sekä näitä palveluja tuottaviin yrityksiin esimies- ja kehittämistehtäviin.

Kunnat huolehtivat tulevaisuudessa koulutus-, sivistys- ja varhaiskasvatuspalveluista sekä nuorisotyöstä, kulttuuri- ja liikuntapalveluista. Kuntiin jää myös muu ennaltaehkäisevä hyvinvointityö. Kotoutumispalveluista kunnille jää edelleen hoidettavaksi kotoutumiskoulutus työelämän ulkopuolella oleville, asumispalvelut, alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta sekä alkuvaiheen

kielenopetus. Vaikka sosionomien (ylempi AMK) pääsy varhaiskasvatuksen esimiestehtäviin siirtymäajan jälkeen sulkeutuu, tarvitsevat kunnat jatkossakin sosionomien (ylempi AMK) osaamista oppilashuollossa, nuorisotyössä, kotoutumispalveluissa ja muissa osallisuutta tukevista palveluista.

2010-lukua luonnehtii professioiden perinteisen aseman ja rajapinnan haurastuminen. Nykyisessä kvalifikaatioretoriikassa korostuu monitaitoisuus, moniammatillinen yhteistyö, tieto ja informaatio (ks. esim. Hanhinen 2010; The Future of Work ... 2014; Dufva ym. 2017). Ammatilliset tutkinnot sekä vahva substanssikohtainen ammatillinen horisontaalinen ja vertikaalinen osaaminen sekä ammatti-identiteetti luovat keskeisen perustan hyvinvointityön työmarkkinoille pääsyyllä, siellä pärjäämiselle ja ammatilliselle kehitymiselle alati muuttuvissa yhteiskunnallisissa olosuhteissa. (ks. tark. Julkunen 2004; Opielka 2013). Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla on sellaista osaamista, jota muuttuvissa sote- ja maakuntarakenteissa tarvitaan. Tätä resurssia tulisi työnantajien julkisella, kolmannella ja yksityisellä sektorilla hyödyntää nykyistä paremmin.

Kirjallisuus

- Alueelliset kehitysnäkymät Kevät 2018. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 11/2018. Viitattu 18.8.2018 http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160786/TEM-rap_11_2018_Alueelliset_kehitysnakymat.pdf.
- Ammattibarometri 1/2018a. Ammattibarometri 2018: työvoimapula laajenee uusiin ammatteihin. Viitattu 18.8.2018 http://www.te-palvelut.fi/te/fi/nain_asioid_kanssamme/te_palvelut/ajankohtaista/2018-03-28-02/index.html.
- Ammattibarometri 1/2018b. Työ- ja elinkeinoministeriö. ISCO (International Standard Classification of Occupations) -ammattiluokituksen ammatti 5-numeron tarkkuudella kunnittain saatu Työ- ja elinkeinoministeriöstä Mika Tuomaalta. mika.tuomaala(at)tem.fi.
- Cook, J., Hellström, E., Hämäläinen, T. & Lahti, V.-M. 2014. Visio Suomelle. Kohti kestävää hyvinvointia. Sitra Työpaperi 31.10.2014. Viitattu 5.9.2018 http://www.sitra.fi/julkaisut/muut/Visio_Suomelle.pdf.
- Dufva, M., Halonen, M., Kari, M., Koivisto, T., Koivisto, R. & Myllyoja, J. 2017. Kohti jaettavaa ymmärrystä työn tulevaisuudesta. Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 33/2017. Viitattu 20.8.2018 https://tietokayttoon.fi/documents/10616/3866814/33_kohti-jaettavaa-ymmarrysta-tyon-tulevaisuudesta.pdf/61a65884-3d8e-46ae-adce-dba625067df5?version=1.0.
- Galli, L. & Ahola, S. 2010. Elinikäiset oppijat lähikuvassa. Turun yliopisto. Koulutus- ja sosiaalisen tutkimuskeskityksen tutkimusraportti 76.
- Elinvoimaa ja hyvinvointia pohjoiseen 2016. OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN STRATEGIA 2017—2020. Viitattu 16.8.2018 <http://www.oamk.fi/strategia/>.

- Hanhinen, T. 2010. Työelämäosaaminen. Kvalifikaatioiden luokitusjärjestelmän konstruointi. Acta Universitatis Tamperensis 1571. Tampereen yliopisto. Viitattu 14.8.2018 <https://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66674/978-951-44-8290-8.pdf?sequence=1>.
- HE 14/2016. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain kumoamiseksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Viitattu 9.9.2018 <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2016/20160014>.
- Helminen, V., Nurmio, K., Rehunen, A., Ristimäki, M., Oinonen, K., Tiitu, M., Kotavaara, O., Antikainen, H. & Rusanen, J. 2014. Kaupunki–maaseutu -alueluokitus. Paikkatietoihin perustuvan alueluokituksen muodostamisperiaatteet. SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUKSEN RAPORTTEJA 25|2014. Viitattu 18.8.2018 <http://hdl.handle.net/10138/135861>.
- Huhta, J. & Pyykkönen, T. 2013. Kolmasosa työssäkäyvistä pendelöi. Tilastokeskus. Viitattu 30.8.2018 https://www.stat.fi/tup/vl2010/art_2013-04-11_001.html.
- ISCO (International Standard Classification of Occupations) 2010. Viitattu 30.8.2018. <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/>.
- Isopahkala-Bouret, U. 2015. 'It's considered a second class thing.' The differences in status between traditional and newly established higher education credentials. Studies in Higher Education, 2015 Vol. 40, No. 7, 1291–1306. Routledge Taylor & Francis Group. <http://dx.doi.org/10.1080/03075079.2014.881339>.
- Julkunen, R. 2004. Hyvinvointipalveluiden uusi politiikka. Teoksessa Henriksson, L. & Wrede, S. (toim.) Hyvinvointityön ammatit. Helsinki: Gaudeamus, 168–186.
- Kangasniemi, M., Hipp, K., Häggman-Laitila, A., Kallio, H., Karki, S., Kinnunen, P., Pietilä, A-M., Saarnio, R., Viinamäki, L., Voutilainen, A. & Waldén, A. 2018. Optimoitu sote-ammattilaisten koulutus- ja osaamisuudistus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 39/2018. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Viitattu 9.9.2018 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160883/39-2018-Optimoitu%20sote-osaaminen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Kelan tilastollinen vuosikirja 2016. Suomen virallinen tilasto. Sosiaaliturva 2017. Kansaneläkelaitos. Viitattu 18.8.2018 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/228883/Kelan_tilastollinen_vuosikirja_2016.pdf.
- Kemppainen, T., Arola, H., Helavirta, S., Martin, M., Niskala, A., Seppälä, L., Tiitinen, L. & Vuorinen, P. 2018. Sosiaalialan osaaminen Lapissa. Teoksessa Juvonen, T., Lindh, J., Pohjola, A., & Romakkaniemi, A. (toim.) Sosiaalityön muuttuva asiantuntijuus. Helsinki: UNIpress, 184–210.
- Kinos, S. & Rousu, S. 2017. Mitä kuuluu 10 vuotta täyttäneelle sosiaalialan ylemmälle ammattikorkeakoulututkinnolle ja tutkinnon suorittaneille työelämässä? Janus 25(3) 2017, 257–265.
- Koistinen, P. 2014. Työ, työvoima & politiikka. Tampere: Vastapaino.
- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015. Finlex. Viitattu 5.9.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150817>.
- Landgrén, S. & Pesonen, T. 2015. Vastavalmistuneiden urapolut 2014. Vuosina 2012–2013 valmistuneiden Talentian jäsenten sijoittuminen työelämään. Helsinki: Talentia ry. Viitattu 1.9.2018 https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2017/03/Urapolku_2014_Verkkoversio.pdf.

- Landgrén, S. & Pesonen, T. 2017. Vastavalmistuneiden urapolut 2017. Vuosina 2015–2016 valmistuneiden Talentian jäsenten sijoittuminen työelämään. Viitattu 1.9.2018 https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2017/03/vastavalmistuneiden_urapolut.pdf.
- Lapin AMKn strategia. Arktinen olosuhdeosaaminen. n.d. Viitattu 31.8.2018 <https://www.lapinamk.fi/fi/Esittely/Lapin-AMKin-strategia#>.
- Linnanvirta, S. 2014. Sosionomi (ylempi AMK) –tutkinnon suorittaneiden urakehitys. Selvitys ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden Talentian jäsenten kokemuksesta urakehityksestään ja tutkinnon suorittamisesta. Viitattu 1.9.2018 [www.Talentia.fi](http://www.talentia.fi).
- Mikä on ammattibarometri n.d. Viitattu 30.8.2018 <https://www.ammattibarometri.fi/info.asp>.
- Ojala, K & Ahola, S. 2009. YLEMMÄT AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOT TYÖMARKKINOILLA. Valmistuneiden kokemukset ja koulutuksen vaikuttavuus. Projektin väliraportti 03/09. Turun yliopisto. RUSE. Viitattu 16.8.2018 <http://ruse.utu.fi/pdfrepo/YAMKvaliraportti.pdf>.
- Ojala, K. & Isopahkala-Bouret, U. 2015. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon ja maisterin tutkinnon suorittaneet työmarkkinoilla – tutkintojen statuserot, työkokemus ja työtehtävien eriytyminen kilpailuasetelman määrittäjinä. Researchgate September 2015. Viitattu 16.8.2018 <https://www.researchgate.net/publication/281432576>.
- Ojala, K. 2017. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot työmarkkinoilla ja korkeakoulujärjestelmässä. Väitöskirja. Turun yliopiston julkaisuja sarja C osa 437.
- Opielka, M. 2013. Gerechtigkeit und Soziale Arbeit Sozialethische und sozialpolitische Perspektiven. EthikJournal 1. Jg. | 1. Ausgabe 2013 | April. Viitattu 7.9.2018 http://www.ethikjournal.de/fileadmin/user_upload/ethikjournal/Texte_Ausgabe_1_04-2013/1_2013_1_Opielka_1_red.freigeg.pdf.
- Rantanen, T., Isopahkala-Bouret, U., Raji, K. & Järveläinen, E. 2009. Ylempi AMK -tutkinto ja sen tuottama osaaminen työnantajien näkökulmasta. Teoksessa Rantanen, T. & Isopahkala-Bouret, U. (toim.). Näkökulmia ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tuottamaan osaamiseen. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja A.
- Rehunen, A., Ristimäki, M., Strandell, A., Tiitu, M. & Helminen, V. 2018. Katsaus yhdykskuntarakenteen kehitykseen Suomessa 1990-2016. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 13/2018. Viitattu 30.8.2018 hdl.handle.net/10138/236327.
- Saari, E. & Viinamäki, L. 2012. Sosionomit (ylempi AMK) Suomen hyvinvointipalvelujärjestelmässä. Teoksessa Töytäri, A. (toim.) Kehittyvä YAMK – Työelämää uudistavaa osaamista. Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Sosiaalihuollon ammattioikeudet 2017. Viitattu 2.9.2018 <https://www.valvira.fi/sosiaalihuolto/sosiaalihuollon-ammattioikeudet>.
- Sosiaali- ja terveystieteiden tilastollinen vuosikirja 2017. Suomen virallinen tilasto (SVT): Sosiaaliturva. Viitattu 18.8.2018 http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135959/URN_ISBN_978-952-302-970-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Suomi osaamisen kasvu-uralle. Ehdotus tutkintotavoitteista 2020-luvulle 2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:14. Helsinki. Viitattu 5.9.2018 osoitteesta <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2015/liitteet/tr14.pdf?lang=fi>.

- Taajamat ovat tiivistyneet mutta arkimatkojen autoriippuvuus kasvaa 2018. Viitattu 30.8.2018 [http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Tietoa_yhdyskuntarakenteesta/Taajamat_ovat_tiivistyneet_mutta_arkimat\(47130\)](http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Tietoa_yhdyskuntarakenteesta/Taajamat_ovat_tiivistyneet_mutta_arkimat(47130)).
- The Future of Work Jobs and Skills in 2030. UK Commission for Employment and Skills. Viitattu 20.8.2018 https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/303334/er84-the-future-of-work-evidence-report.pdf.
- Työmatkan pituus 2018. Findikaattori. Tilastokeskus. Viitattu 30.8.2018 https://findikaattori.fi/fi/70#_ga=2.117305094.160212813.1535609239-440703771.1535609239.
- Työssäkäyntialueluokituksen kuvaus. Tilastokeskus, Luokituksen kuvaus. Viitattu 30.8.2018 <http://www.stat.fi/meta/luokitukset/tyossakayntial/001-2018/kuvaus.html>.
- Työssäkäyntialueet 2018a: Tilastokeskus. Viitattu 31.8.2018 <https://www.stat.fi/meta/luokitukset/tyossakayntial/001-2018/index.html>.
- Työssäkäyntialueet 2018b. AlueOnline – Työssäkäyntialueet. Viitattu 31.8.2018 http://www.stat.fi/tup/alueonline/y_tkalue.html.
- Valtari, A. & Vartiainen, T. 2015. Millaista erikoisosaamista tulevaisuudessa tarvitaan sosiaalialan työssä? Verkkoavoriihen tulosten esittely ja jatkojalostaminen. Fountain Park Oy. Esitys Erikoissosiaalityöntekijäkoulutuksen tulevaisuus ja työelämätarpeet -seminaarissa Helsingissä 27.8.2015.
- Viinamäki, L. & Ilmasti, J. 2007. Palvelukseen halutaan sosionomi (AMK), sosionomi (ylempi AMK) tai vastaava sosiaalialan ammattilainen... Teoksessa Hämeen ammattikorkeakoulu Teoksessa Levonen, Jarmo (toim.). Ylempi ammattikorkeakoulututkiminto – Työelämälähtöistä asiantuntemusta kehittämässä, 97–110.
- Viinamäki, L., Kivivirta, V., Selkälä, A., Voutilainen, O., Syväjärvi, A. & Suikkanen, A. 2017. ... ajasta ja paikasta riippumatta ... Digikansalaisuus ja palveluiden saavutettavuus maaseudulla –hankkeen loppuraportti. LAPIN AMKIN JULKAISUJA. Sarja A. Refereetutkimukset 1/2017. Viitattu 29.8.2018 <http://www.theseus.fi/handle/10024/137218>.
- Viinamäki, L., Kilpiäinen, S. & Ainonen, M. 2015. SODANKYLÄN KUNTA KAIVOSBUUMIN KESKIÖSSÄ. Teoksessa Viinamäki, L. (toim.) 2015. Kaivosteollisuuden sosiaalis-taloudelliset haasteet Barentsin alueella – tapausesimerkinä Sodankylän kaivosbuumi. LAPIN AMKIN JULKAISUJA. Sarja B. Raportit ja selvitykset 17/2015. Viitattu 28.8.2018 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-097-2>, 67–69.
- Viinamäki, L. & Pohjola, A. 2009. Sosionomi (ylempi AMK) –tutkinon suorittaneiden näkemykset osaamisestaan ja paikastaan työmarkkinoilla. Teoksessa Viinamäki, L. (toim.) . Sosionomeilta eivät hommat lopu. Ammattikäytäntöjen kehittäminen haasteena sosionomi AMK –tutkinnoissa. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Raportteja ja tutkimuksia 1/2009. Viitattu 25.8.2018 http://www3.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/viinamaki_A_1_2009.pdf.
- Viinamäki, L. & Pohjola, A. 2016a. Tutkimus sosionomi (ylempi AMK) -tutkinon suorittaneiden koulutus- ja työmarkkina-asemasta. Lapin ammattikorkeakoulu, Sarja A. Tutkimukset 1/2016. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=8d3f5756-6a36-4349-882f-18647221c99b>.
- Viinamäki, L. & Pohjola, A. 2016b. Sosiaalialan T-osaaminen Sote-uudistuksessa. AMK-lehti / UAS Journal – ammattikorkeakoulujen yhteinen verkkolehti. 2/2016, Työelämä. Viitattu 4.9.2018 <https://uasjournal.fi/tyoelama/sosiaalialan-t-osaaminen-sote-uudistuksessa/>.

- Viinamäki, L. & Rantanen, T. 2009. Sosionomi (ylempi AMK) osaaminen ja työhönsijoittuminen, Teoksessa Rantanen, T. & Isopahkala-Bouret, U, (toim.). Näkökulmia ylempään ammattikorkeakoulututkinnon tuottamaan osaamiseen. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja A.
- Viinamäki, L. (toim.) 2008a. 14 puheenvuoroa sosionomi (AMK) osaamisesta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008. Kemi. Viitattu 25.8.2018 http://www3.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/Viinamaki_A_2_2008.pdf.
- Viinamäki, L. 2008b. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkintona Kansalais- ja aluelähtöinen sosiaalialan käytäntöjen kehittäminen -koulutusohjelma. Julkaisussa Sosiaalisen Aika. Sosiaalialan 20 vuotisjulkaisu. → Väylää murtamassa → Sosionomi (ylempi AMK) tutkinto. Viitattu 19.8.2018 <http://www3.tokem.fi/sosiaalisenaika/>.
- Viinamäki, L. (toim.) 2009. Sosionomilta eivät hommat loppu. Ammattikäytäntöjen kehittämisen haasteena sosionomi AMK -tutkinnoissa. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 1/2009. Kemi. Viitattu 25.8.2018 http://www3.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/viinamaki_A_1_2009.pdf.
- Viinamäki, L. (toim.) 2010a. Sosionomi (AMK & ylempi AMK) kansainvälistyvillä koulutus- ja työmarkkinoilla. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2010. Kemi. Viitattu 25.8.2018 <http://www.theseus.fi/handle/10024/54725>.
- Viinamäki, L. (toim.) 2010b. Sosionomin ammatti ja työ 2010–2025 – Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 3/2010. Kemi. Viitattu 25.8.2018 <http://www.theseus.fi/handle/10024/54727>.
- Viinamäki, L. 2017. Ei päivää ilman sotea. Teoksessa Viinamäki, L. & Jumisko, E. (toim.) Hyvinvointipalvelut SOTEmylyssä. 14 puheenvuoroa lappilais-sotesta. LAPIN AMKIN JULKAISUJA. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 25/2017, 114–144. Viitattu 30.8.2018 <http://www.theseus.fi/handle/10024/140220>.
- Vuorensyrjä, M., Borgman, M., Kempainen, T., Mäntysaari, M. & Pohjola, A. 2006: Sosiaalialan osaajat 2015. Sosiaalialan osaamis-, työvoima- ja koulutustarpeiden ennakointihanke (SOTENNA): loppuraportti. Sosiaalityön julkaisusarja 4. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 28.8.2018 <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/47696/951-39-2593-5.pdf;sequence=1>
- YMPARISTO.fi. Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2015. Kaupunki–maaseutu-luokitus. Kartat ja tilastot. Viitattu 3.8.2018 <http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B99642E44-F821-46B1-B858-7190325564B0%7D/98464>.

